

Årsrapport 2016

Nordea Liv & Pension, livsforsikringselskab A/S
(CVR-nr. 24260577)

Hjemstedsadresse

Nordea Liv & Pension, livsforsikringselskab A/S
Klausdalsbrovej 615
2750 Ballerup

Dirigent for generalforsamlingen

Cathrine Holding

Dato for godkendelse af årsrapport

25. april 2017

Indholdsfortegnelse

Ledelsesberetning	2
Budskab fra ledelsen	2
2016 – et tilbageblik	2
Kundekommunikation	4
Corporate Responsibility	5
Regulativer m.v.	5
Regnskabsberetning	7
Investeringsvirksomhed	8
Væsentlige, regnskabsmæssige skøn	11
Selskabsledelse mv.	13
Selskabsoplysninger og ledelseshverv	14
Ledelsespåtegning	17
Den uafhængige revisors erklæringer	18
Årsregnskab	
Resultatopgørelse	21
Anden Totalindkomst	22
Balance	23
Egenkapitalopgørelse	25
Noter	26

Ledelsesberetning

Budskab fra ledelsen

Igen stor vækst i indbetalingerne

De samlede indbetalinger til Nordea Liv & Pension, livsforsikring A/S (herefter Nordea Liv & Pension) nåede i 2016 op på 15,6 mia.kr., hvilket er det højeste i selskabets historie. Det er en stigning på 17 % i forhold til 2015 og væksten gælder både løbende præmier, som er steget 9,6 %, og indskud, som er steget 27,1 %.

Årets resultat i Nordea Liv & Pension udgjorde i 2016 951 mio.kr. efter skat mod 420 mio.kr. i 2015.

Ny ejer i Nordea Liv & Pension – kunderne

Den 17. november 2016 kunne Nordea Liv & Pension annoncere, at Foreningen NLP ville købe 25 % af aktierne i selskabet, hvilket efterfølgende er godkendt af Finanstilsynet. Desuden har Foreningen NLP investeret 933 mio.kr. som efterstillet kapital i Nordea Liv & Pension.

Med kunderne som medejere får Nordea Liv & Pension en unik model for værdiskabelse baseret på medejerskab, bonus fra Foreningen NLP, afkast af DinKapital, adgang til personlig rådgivning over hele landet, stort produktudbud og en stærk finansiell styrke.

Foreningen NLP har udpegningsret for to medlemmer af bestyrelsen i Nordea Liv & Pension. I 2015 indtrådte foreningens formand Peter Gæmelke i Nordea Liv & Pensions bestyrelse, mens næstformand Kent Petersen indtrådte i bestyrelsen i foråret 2016.

Strategi 2018

2016 var det første år af Nordea Liv & Pensions Strategi 2018.

Strategien understøttes af fire temaer:

- Kunderrelationer – vi tager ansvar
- Digitalisering – vi er relevante
- Simplificering – vi gør det enkelt
- Medarbejdere – vi tænker som kunder

De strategiske temaer skal understøtte Nordea Liv & Pensions ønske om, at kunderne fortsat oplever os som en sikker og betroet partner, der leverer optimal kundeservice og et investeringsafkast, som er blandt de bedste i markedet.

I 2016 førte strategien blandt andet til et markant fokus på kunderelationer, hvor DinKapital er lanceret, hvilket giver Nordea Liv & Pensions kunder en ny kilde til afkast. Nordea Liv & Pension har udviklet sin første mobilapplikation til kunderne, en applikation som i de kommende år vil blive videreudviklet. Endelig har Nordea Liv & Pension simplificeret bl.a. ved at automatisere en lang række processer og ved at implementere et nyt kernesystem.

2016 – et tilbageblik

Mange nye kunder i Nordea Liv & Pension

Nordea Liv & Pension har i 2016 oplevet stor tilgang af nye, store kunder. Kunderne vælger blandt andet selskabet til på grund af et stærkt værditilbud, som blandt andet indeholder en bred produktpalette, hvor kunderne både kan vælge aktivt og passivt forvaltede opsparingsprodukter med eller uden garanti. Desuden værdsætter kunderne, at selskabet giver dem ren besked, og at de dermed løbende bliver betrykket i, at de har de rette opsparings- og forsikringsprodukter.

Nordea Liv & Pension oplever desuden en stor interesse for selskabets forretningsmodel, hvor kombinationen af DinKapital, medejerskab og eventuel medlemsbonus fra Foreningen NLP giver de bedste muligheder for et stærkt risikostyret afkast.

Nyt it-kernesystem med branchens bedste produktplatform

Nordea Liv & Pension lancerede i februar 2016 et nyt kernesystem – N16. Siden ibrugtagning af systemet er nytegning af kunder udelukkende foretaget i det nye kernesystem. Processerne i systemet er ikke færdiggjort og der vil løbende blive arbejdet med disse i 2017.

I forbindelse med lanceringen af N16 har Nordea Liv & Pension også fornyet sin produktplatform blandt andet med HøjrentePension – som er en moderne afløser for det traditionelle gennemsnitsrenteprodukt.

N16 blev lanceret for nye kunder fra starten, og i september 2016 begyndte selskabet at konvertere firmakunder til det nye system. Ved udgangen af året var over 17.000 ansatte hos firmakunderne konverteret.

Et turbulent år på de finansielle markeder

I lighed med 2015 var 2016 et turbulent år på de finansielle markeder, men over en bred kam endte de fleste aktivklasser med at give et mindre, positivt afkast. I Nordea Liv & Pension har både gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukterne været påvirket af denne udvikling. Afkastet for Vækstpension Mellem risiko (15 år til pension) var på 4,4 %, mens afkastet for den nytegnende rentegruppe var på 4,7 %. Efter et par solide år var afkastet i markedsrente i 2016 generelt set under benchmark på tværs af de forskellige risiko-profiler.

DinKapital

I oktober 2016 kunne Nordea Liv & Pension offentliggøre, at kunderne fra 1. januar 2017 får adgang til en ny opsparingsmulighed – DinKapital.

Med DinKapital får kunder i Nordea Liv & Pension mulighed for at investere 5 % af pensionsindbetalingerne i Nordea Liv & Pension som ansvarligt lån mod at få en attraktiv rente, der bidrager til et godt risikojusteret afkast. Renten er 5 % og vil som udgangspunkt fastsættes én gang om året.

DinKapital tilbydes til firmakunder fra 2017, mens privatkunder vil få det tilbudt i løbet af 2018.

Digitalisering

Nordea Liv & Pension besluttede i 2015 at prioritere digitalisering meget højt. Formålet er både at forblive relevante for kunderne, men også

at reducere mængden af fysisk post samt at øge automatiseringen af interne processer.

I 2016 har det blandt andet ført til digitalisering af en række af de blanketter, som tidligere er blevet sendt til kunderne med post, og som skulle udfyldes og sendes retur. Det gælder blandt andet selskabets 'Kend Din Kunde'-blanketter. Det er forventningen, at det vil føre til en mere strømlinet proces, der vil reducere risikoen for fejl og give en bedre kundeoplevelse.

Digitaliseringsarbejdet i Nordea Liv & Pension kulminerede i udviklingen af Nordea Liv & Pensions første mobilapplikation, som lanceres til kunderne i januar 2017. Mobilapplikationen henvender sig til kunder, der ønsker et løbende overblik over deres pensionsopsparing, indbetaling og forsikringsdækninger. På sigt vil applikationen blive udviklet til også at kunne sende anbefalinger til de kunder, der ønsker det.

Proaktiv og relevant rådgivning

Nordea Liv & Pension har en klar ambition om at tage ansvar for kunderne og rådgive dem optimalt i forhold til planlægningen af deres pension. Derfor har Nordea Liv & Pension udviklet 'Ren besked', som er et sæt af klare anbefalinger om opsparingsrate, forsikringsdækninger.

Nordea Liv & Pension restrukturerede Kundecenteret i foråret 2016 og gennemførte samtaletræning for medarbejderne i foråret og efteråret. Formålet var blandt andet at sikre, at anbefalingerne i praksis føres ud i livet. Fremover skal medarbejderne i stigende grad også proaktivt kontakte kunder, som afviger fra anbefalingerne og give dem rådgivning om pension. Kundetilfredsheden i Kundecenteret er igen øget og var gennemsnitligt på 8,8 på en skala fra 1 til 10 i 2016.

Sund risikokultur

2016 var det første år med Solvens II officielt implementeret. Nordea Liv & Pension har i hele året overholdt solvenskapitalkravet (SCR) som anført i selskabets kapitalpolitik.

Nordea Liv & Pension har løbende fokus på videreudvikling af risikostyringssystemet og selskabets risikokultur. I 2016 har der været fokus på operationel risiko, hvor en række interne kampagner har gjort medarbejderne opmærksomme på deres rolle i forhold til at identificere og begrænse risici i deres daglige arbejde.

Solvens II-positionen

Nordea Liv & Pension har løbende rapporteret og overvåget udviklingen i Solvens II-positionen gennem 2016 samt de risici, der er forbundet hermed. Pr. 31. december 2016 var solvensdækningen i Nordea Liv & Pension på 172 % før deklaration af udbytte og 164 % efter deklaration af udbytte, hvilket er tilfredsstillende. Solvensdækningsgrad ultimo 2015 udgjorde 163 %. Vi har fulgt en partiel intern model for beregning af solvenskrav, der ultimo 2016 udgør 8.143 mio.kr., der er dækket af basiskapitalen, som ultimo 2016 udgør 13.377 mio.kr. Ultimo 2015 udgjorde solvenskravet 5.304 mio.kr. og basiskapitalen udgjorde 8.667 mio.kr. Den interne model vedrører levetidsstresset, der udgør +20 % mod standardmodellens +25 %.

Kundekommunikation

Sund forretning

Vi er som pensionselskab en af samfundets centrale aktører. Vores forretningsmodel bygger på evnen til langsigtet planlægning. Derfor står ansvarlighed naturligt i centrum for alle vores handlinger i Nordea Liv & Pension. Det betyder noget for den verden, vi lever i, og hvordan vi investerer de midler, vi forvalter. Det gælder også menneskelige ressourcer.

Som stor dansk virksomhed ønsker Nordea Liv & Pension derfor at skabe rammer for vores medarbejdere, der gør det lettere at træffe sunde valg i hverdagen. Gennem flere år har selskabet prioriteret medarbejdernes sundhed – både den fysiske og mentale – med en lang række tiltag. Nordea Liv & Pension har bl.a. særligt gode erfaringer med events, der sætter fokus på almene sundhedsmæssige udfordringer og motiverer til at

foretage små skridt for at få en sundere hverdag, eksempelvis ”Pas på blodtrykket” og ”Træn din hjerne”. Samtidig bringer selskabet aktivt patientforeninger i spil og giver dem mulighed for indflydelse. Senest Kræftens Bekæmpelse, hvor selskabet i forbindelse med ”Knæk cancer”-ugen i samarbejde med en af foreningens lokalafdelinger satte forebyggelse på dagsordenen med opmærksomhedsskabende aktiviteter om særlige tegn, den enkelte bør være opmærksom på i forbindelse med cancer.

Siden 2010 har Nordea Liv & Pension delt selskabets egne erfaringer med at skabe en attraktiv arbejdsplads med andre virksomheder, og selskabet har i dag – som den første – en afdeling for Corporate Health & Co-creation, der både har ansvar for Nordea Liv & Pensions eget, interne sundhedsprogram og for at rådgive andre virksomheder om attraktive, meningsfulde arbejdspladser. I 2016 har selskabet således talt med knap 70 virksomheder på workshops og arbejds møder om sundhed og kommunikation. Her deles bl.a. konkrete materialer, værktøjer og kampagner, som Nordea Liv & Pension udvikler internt, fx film, lydfiler, opskrifter og dialogværktøjer.

Flere gange om året holder Nordea Liv & Pension desuden inspirationskonferencer for interesserede virksomheder om sundhed på arbejdspladsen og om sund kommunikation, der skaber meningsfulde attraktive arbejdspladser. I 2016 har selskabet således afholdt konference nummer 20 og 21 med mere end 100 deltagere. Og selskabet stiller op til foredrag om attraktive, sunde arbejdspladser for netværk og organisationer – senest ”Sund by netværket” i regi af Kommunernes Landsforening.

Hvert andet år samler Nordea Liv & Pension bøger ind blandt medarbejderne i forbindelse med ”Læs for livet”-kampagnen. Bøgerne distribueres til børn og unge på krise- og asylcentre. Ved dette års indsamling donerede medarbejderne i Nordea Liv & Pension ca. 20 hyldemeter bøger. Hvert år indsamler Nordea Liv & Pensions medarbejdere desuden tøj i

forbindelse med Dansk Røde Kors' landsdækkende kampagne "Smid Tøjet". Ved sidste indsamling donerede selskabets medarbejdere ca. 360 kg tøj.

Corporate Responsibility Responsible Investments (RI)

Nordea Liv & Pension er sammen med de øvrige nordiske livsforsikringsselskaber i Nordea-koncernen medunderskriver af United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI). Herudover følger Nordea Liv & Pension Nordeakoncernens retningslinjer for ansvarlige investeringer.

Som led i Nordeakoncernens politik screenes Nordea Liv & Pensions investeringer regelmæssigt i henhold til en række internationale normer og konventioner, for eksempel:

- United Nations Global Compact
- OECD guidelines for multinational Enterprises
- The UN Guiding Principles on Business and Human Rights
- The Children's Rights and Business Principles
- OECD Principles of Corporate Governance
- ILO (International Labour Organization) conventions on labour standards
- Universal Declarations of Human Rights
- Rio Declarations on Environment and Development
- The UN Convention on Corruption
- The Convention on Cluster Munitions

Viser screening problem, går vi som aktive ejere i dialog med de virksomheder, der ikke lever op til de internationale normer for virksomheders ansvar for at få dem til at ændre adfærd. Lykkes det ikke, er salg af investeringerne den yderste konsekvens, hvis selskaber vedvarende ikke er lydhøre over for vores argumenter. Vi udelukker selskaber, der groft overtræder normerne for socialt ansvarlige investeringer og ikke er villige til at ændre adfærd.

I forhold til fossile brændstoffer er det besluttet at udelukke selskaber, hvor mere end 75 % af salget kan henføres til kuludvinding. På Nordeas

hjemmeside er det muligt at se alle de udelukkede selskaber på eksklusionslisten. Find listen på: <https://www.nordealivogpension.dk/Images/89-123931/Aktie%20listen.pdf>

Nordea Liv & Pension lægger vægt på at investere i fonde, som er ligesindede med hensyn til ansvarlighed, ligesom UNPRI-forpligtelserne overholdes.

Læs mere på:

www.nordealivogpension.dk/1071632.html

Corporate Social Responsibility (CSR)

Corporate Social Responsibility (CSR) er en del af det daglige arbejde i Nordea Liv & Pension.

Det sker med udgangspunkt i de politikker for socialt ansvar, menneskerettigheder og klimapåvirkning, som gælder for hele Nordeakoncernen.

Læs mere på:

<http://www.nordea.com/da/samfundsansvar/>

CSR-rapporten for 2016 forventes at foreligge februar 2017.

Køns mæssig sammensætning

Selskabet har i henhold til lov om finansiel virksomhed § 79a om den kønsmæssige sammensætning af bestyrelsen vedtaget følgende måltal; det underrepræsenterede køn skal udgøre mindst 40 % af de generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer i selskabet. Dette måltal blev opfyldt i 2016. Ligeledes har selskabet vedtaget en politik vedrørende den kønsmæssige sammensætning af øvrige ledelsesniveauer. I selskabet er der en ligelig fordeling mellem kønnene, og politikken er med til at sikre, at den ligelige fordeling sikres fremadrettet.

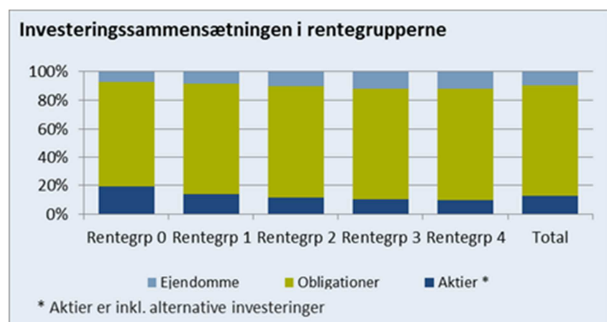
Regulativer m.v.

Kontribution i Nordea Liv & Pension

Pension med gennemsnitsrente er opdelt i fem rentegrupper, tre risikogrupper og to omkostningsgrupper. Kunderne er indplaceret i grupper ud fra fælles karakteristika.

Rentegrupper

De fem rentegrupper i Nordea Liv & Pension afspejler kundernes ydelsesgarantier. Rentegruppe 0 består af kunder med de laveste ydelsesgarantier og rentegruppe 4 består af kunder med de højeste rentegarantier.

I 2015 var kontorenten i rentegruppe 0, 0,5 % højere end i rentegrupperne 1-4. Fastsættelsen af kontorenten er afhængig af størrelsen af kollektivt bonuspotentiale, investeringssammensætning samt garantier der er knyttet til den enkelte rentegruppe. En forskel i rentegrupperne afhænger af udviklingen i ovenstående komponenter.

Nye kunder indplaceres i rentegruppe 0. Her udgør bonusgraden pr. ultimo 2016 13,0 %. Den samlede bonusgrad for Pension med gennemsnitsrente steg gennem året fra 11,6 % til 14,0 %.

Bonusgrader i rentegrupper						
Rentegruppe	0	1	2	3	4	Total
Bonusgrad i %	13,0	14,2	11,3	9,6	13,3	14,0

Såfremt der er underskud i rentegrupperne modregnes dette i kollektivt bonuspotentiale og herefter individuelt bonuspotentiale samt fortjenstmargen. Er der fortsat underskud bortfalder muligheden for at indhente det resterende beløb.

Risikogrupper

De tre risikogrupper i Nordea Liv & Pension opdeles i:

- Private pensionsordninger
- Firmapensionsordninger

- Pensionister

Positivt såvel som negativt risikoresultat for så vidt angår private og pensionister tildeles Nordea Liv & Pensions egenkapital. Såfremt der er tab vedrørende firmapensionsordninger, dækkes dette ligeligt mellem kollektivt bonuspotentiale og egenkapitalen. Selskabet har i 2016 valgt at lade egenkapitalen dække underskuddet, så kollektivt bonuspotentiale ikke påvirkes.

Omkostningsgrupper

Nordea Liv & Pension har inddelt kunderne i to omkostningsgrupper:

- Private pensionsordninger
- Firmapensionsordninger

Positivt såvel som negativt omkostningsresultat tilskrives Nordea Liv & Pensions egenkapital.

Kontorenten

Nordea Liv & Pension har en dynamisk kontorentepolitik, hvor der er sammenhæng mellem kontorenten og investeringsafkastet på de finansielle markeder. Kontorenten har i 2016 været på 2,0 %, den 1. februar 2016 blev kontorenten i rentegruppe 0 dog ændret til 2,5 %. I 2017 er kontorenten i alle rentegrupper hævet med 0,5 %.

Lovgivning

Lønsumsafgiften er øget til 13,5 % i 2016 og vil fortsat øges pr. år, indtil den er fuldt implementeret i 2021 med en sats på 15,3 %.

Nye lovinitiativer

De politiske beslutninger bød ikke på nævneværdige ændringer for livsforsikringsbranchen. De væsentligste ændringer for Nordea Liv & Pension følger fortrinsvis af den tidligere fremsatte "Vækstplan DK – stærke virksomheder, flere job". Vækstpakken bød på flere reformspor, hvor ét var rettet mod erhvervslivet generelt.

Endvidere nedlagdes den af den tidligere regering nedsatte Pensionskommission, som efter planen skulle have færdiggjort sit arbejde i efteråret 2016. Imidlertid enedes man med kommissionens

formand om, at det materiale, der forelå, godt kan benyttes af de relevante ministerier til den beskrivende del i form af at udfærdige rapporter til brug for den nuværende regering. Den tidligere regerings ambition var at foretage nye lovinitiativer i form af en pensionsreform allerede i foråret 2016. Det førte til regeringens 2025-plan, som bl.a. indeholdt en forhøjelse af pensionsalderen med et halvt år allerede i 2025. Som bekendt blev 2025-planen foreløbig udskudt til foråret 2017 og i skrivende stund har der fundet en ny regeringsdannelse sted på baggrund af et nyt regeringsgrundlag "Marienborgaftalen 2016".

Højere tilbagetrækningsalder

Af særlige pensionsrettede initiativer kan nævnes, at det i regeringsgrundlaget fremgår, at der satses på en lidt senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Det er parternes opfattelse, at aldersgrænserne er kommet bagud. Det betyder formentlig et udspil med en stigning af pensionsalderen med det tidligere fremsatte halve år.

Ny pensionsreform

Endvidere fremgår det af regeringsgrundlaget, at det danske pensionssystem er et af verdens bedste. Det hviler på de tre søjler: folkepensionen, arbejdsmarkedspensioner herunder ATP samt frivillige pensioner. Det er opfattelsen, at det er solidt, men samtidig deles opfattelsen, at mange danskere slet ikke sparer op eller sparer for lidt op til alderdommen. Det opfattes som uhensigtsmæssigt for både den enkelte og samfundet. Samtidig er det opfattelsen, at samspillet med offentlige ydelser på den ene side og pensionsopsparing på den anden ikke altid kan betale sig. Den ny regering vil på den baggrund gennemføre en pensionsreform. Dette medfører formentlig at vi vil se et udspil hvor "pensionsreformsporet" får en genstart.

Regnskabsberetning

Hovedaktiviteter

Nordea Liv & Pension driver livs- og pensionsforsikringsvirksomhed og anden virksomhed, der er forenelig med lov om finansiel virksomhed.

Nordea Liv & Pension er 100 % ejet af Nordea Life Holding AB, Stockholm, og indgår på denne baggrund i Nordea Bank AB-koncernen. Pr. 1. januar har Foreningen NLP erhvervet 25 % af aktierne i Nordea Liv & Pension, hvorefter Nordea Life Holding ejer 75 % af aktierne og Foreningen NLP ejer 25 % af aktierne

Usikkerhed ved indregning og måling

Usikkerhed ved indregning og måling er omtalt i note 1, anvendt regnskabspraksis, se side 27.

Væsentlige ændringer i parametre til opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser

Dødelighedsanalyse

Nordea Liv & Pension gennemfører årligt en dødelighedsanalyse i overensstemmelse med Finanstilsynets benchmark-model. Denne analyse er gennemført og har medført en styrkelse af hensættelserne med ca. 63 mio.kr. ultimo 2016.

Genkøbs- og fripoliceparametre

Den årlige analyse af genkøbs- og fripoliceadfærd er gennemført ud fra de antal genkøb og omtegning til fripolice, der historisk er set i bestanden. Dette har medført en forøgelse af hensættelserne med ca. 227 mio.kr. ultimo 2016.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargen (FM) udgør ultimo 2016 8 mio. kr. i gennemsnitsrente og 2,8 mia.kr. i markedsrente.

Pristillæg – risikomargen

Pristillægget er opgjort ud fra en 'cost of capital'-metode, som er defineret i solvensopgørelsens risikomargen. Risikomargen udgør 181 mio.kr. ultimo 2016 og kan dækkes på policeniveau af individuelt bonuspotentiale.

Opdatering af invalidehensættelsesmodel

I 2016 har den årlige analyse og opdatering af invalidemodellens parametre resulteret i en reduktion af invalidehensættelsen med 427 mio.kr. Beløbet fordeler sig således, at reduktionen på 250 mio.kr. vedrørende de forventede fremtidige skader overføres til risikokollektivt bonuspotentiale med effekt fra 1. januar 2016. De

resterende 177 mio.kr., som skyldes den faste årlige reestimering af bedste skøn for invalide-parametrene for de aktuelt syge, indgår som en reduktion af den akkumulerede værdiregulering i renteresultatet.

Udvikling i økonomiske forhold

Årets resultat

Resultatet for 2016 blev et overskud efter skat på 951 mio.kr., hvilket overstiger det forventede væsentligt. Den primære årsag hertil er indtægtsførsel fra skyggekontoen. Resultatet for 2015 udgjorde 420 mio.kr.

Skyggekonto

Skyggekonto udgjorde pr. 31.12.2016 27 mio. kr. og skal nedskrives eller indhentes med mindst en femtedel af det oprindelige beløb hvert regnskabsår. I 2016 er der indtægtsført 404 mio.kr. fra skyggekonto.

Overskudsdisponering

Bestyrelsen foreslår, at der af årets overskud på 951 mio.kr. udbetales 600 mio.kr. som udbytte til aktionærerne og de resterende 351 mio.kr. overføres til overført overskud.

Præmier

Bruttopræmieindtægten for gennemsnitsrente-produkter udgjorde i 2016 3,5 mia.kr., svarende til et fald på 12,2 % i forhold til 2015.

Bruttopræmieindtægten for markedsrenteprodukter for 2016 udgjorde 12,1 mia.kr., svarende til en stigning på 29,4 % i forhold til 2015.

De samlede bruttopræmieindtægter for 2016 udgjorde 15,6 mia.kr., svarende til en stigning på 17 % i forhold til 2015.

Der har været stigning i de løbende præmier på 9,6 %, og indskud er steget med 27,1 % i forhold til 2015.

Forsikringsydelse

Udbetalte forsikringsydelse for 2016 udgjorde brutto 12,4 mia.kr. svarende til et fald på 7,9 % i

forhold til 2015. Den primære årsag til faldet er mindre afgang af kunder.

Forsikringsmæssige driftsomkostninger

Omkostningsprocent af præmier udgør 4,0 % mod 4,7 % i 2015.

Forsikringsteknisk resultat af livsforsikring

Forsikringsteknisk resultat for 2016 blev 1.203 mio.kr. efter overførsel af 782 mio.kr. til kollektivt bonuspotentiale. For 2015 blev det forsikringstekniske resultat 518 mio.kr. efter overførsel af 459 mio.kr. fra kollektivt bonuspotentiale.

Syge- og ulykkesforsikring

Erstatningsprocenten er steget til 108 % i 2016 mod 96 % i 2015. Afløbsresultat udgør 0 mio.kr. fra -50 mio.kr. i 2015. Dette afspejler, at forventningen til skadeudgiften på allerede kendte skader ved årets indgang har været på niveau med det realiserede.

Omkostningsprocenten udgør 18 % i 2016 og ligger på samme niveau som i 2015.

Investeringsvirksomhed

Nordea Liv & Pensions investeringsaktiver er opdelt i porteføljer knyttet til det traditionelle gennemsnitsrenteprodukt, markedsrenteprodukterne (herunder Vækstpension og Link Pension) samt syge- og ulykkesforsikring og egenkapital.

Investeringsafkastet før pensionsafkastskat for samtlige porteføljer under ét blev på 8,7 mia.kr. i 2016 svarende til 5,6 %.

Finansielle markeder

I lighed med 2015 blev 2016 et turbulent år på de finansielle markeder præget af stor usikkerhed, store udsving og centralbankerne i en central rolle.

Den amerikanske centralbank (FED) hævede styringsrenten i slutningen af 2015, men usikkerhed om både den globale og den amerikanske økonomi fik efterfølgende FED til at indtage en mere afventende holdning, idet det dog

blev indikeret, at der var plads til at hæve styringsrenten senere i 2016. Forventningerne til, hvornår det faktisk ville ske, bølgede op og ned gennem året i takt med nye nøgletal og begivenheder. Først i december blev renten igen sat op.

Flere, andre toneangivende centralbanker gik den anden vej i 2016 og lempede pengepolitikken yderligere, hvilket var med til at holde renteniveauet nede verden over. Det gjaldt både Den Europæiske Centralbank (ECB), Bank of England og den japanske centralbank.

Året blev indledt med dramatiske kursfald på aktiemarkederne, faldende renter og et styrtdyk i olieprisen. Udviklingen vendte dog, da ECB gentog, at den var klar med flere lempelser for at understøtte den europæiske økonomi. I marts lempede ECB faktisk pengepolitikken, da styringsrenten blev sænket og obligationsopkøbsprogrammet blev øget og udvidet. Dette affødte tiltagende optimisme og øget risikovillighed blandt investorerne.

Hen mod slutningen af 1. halvår spredte en fornyet usikkerhed og pessimisme sig dog, primært udløst af den forestående folkeafstemning om fortsat britisk EU-medlemskab. Det overraskende afstemningsresultat førte til markante fald for både aktierne og renterne, idet de dog rettede sig hurtigt igen. Bekymringen for, at den globale økonomi ville blive påvirket i større omfang, var således meget kortvarig, så det britiske EU-nej satte sig ikke dybe spor på de finansielle markeder.

Det gjorde til gengæld det amerikanske præsidentvalg i november, idet udfaldet blev et andet end ventet af de fleste. Da Donald Trump efter valget indtog en forsonende holdning, og republikanerne fik flertal i begge kamre i Kongressen, udeblev det ventede fald i risikoappetitten. Tværtimod steg både aktiekurserne og de lange obligationsrenter i årets sidste måneder. Verdensindekset for aktier sluttede således året med en samlet stigning (målt i lokal valuta) på 9,0 %.

Den 10-årige danske statsrente satte i september ny bundrekord; men siden sendte blandt andet stigende inflationsforventninger renterne i vejret, hvilket reducerede årets afkast på blandt andet danske obligationer. Over en bred kam endte de fleste aktivklasser dog med at give et mindre, positivt afkast.

Pension med gennemsnitsrente

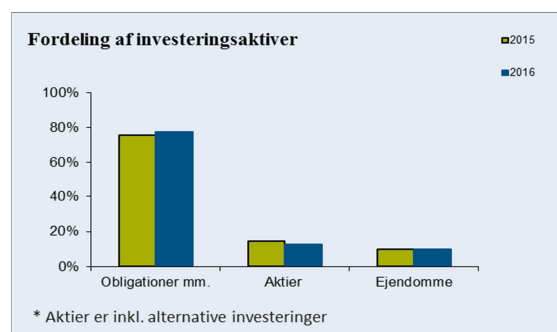
Investeringsaktivernes sammensætning ultimo 2016 og afkastene i 2016 er vist i figurene nedenfor.

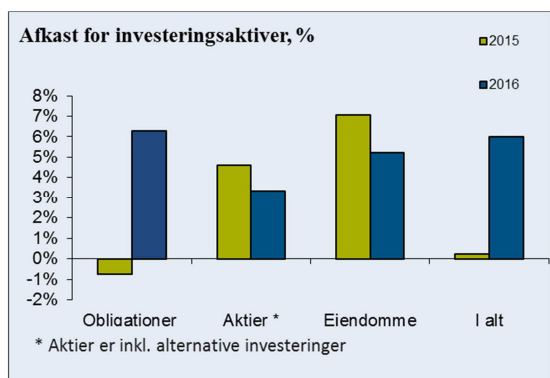
Noterede aktier, unoterede aktier samt andre alternative investeringer udgjorde tilsammen 12,5 % af porteføljen, hvilket var et mindre fald i forhold til 2015. Afkastet for denne klasse af investeringsaktiver under ét blev 3,3 %.

Ejendommenes andel af porteføljen var uændret 9,8 %. Afkastet for ejendomsporteføljen blev 5,2 %. Værdien er påvirket af dens sammensætning og udlejningsmulighederne. Den gennemsnitlige udlejningsprocent – beregnet på grundlag af antal kvadratmeter – udgjorde ved årets udgang 91 % mod 89 % sidste år.

Obligationer udgjorde med 77,7 % langt den største andel af investeringsaktiverne. Dermed var afkastet på 6,3 % for obligationsporteføljen inkl. rentederivater meget væsentligt for, at det samlede afkast i Pension med gennemsnitsrente blev på 6,0 %.

Valutakursændringer påvirkede kun i beskedent omfang afkastene, da porteføljerne i det store hele har været afdækkede.

For at sikre kundernes langsigtede afkast foretager Nordea Liv & Pension til stadighed på baggrund af forventningerne til de finansielle markeder tilpasninger af porteføljen og særlig af de mere risikofyldte aktiver.

Pension med gennemsnitsrente er opdelt i fem rentegrupper, der har en noget forskellig aktivsammensætning, hvilket primært skyldes et forskelligt behov for afdækning af renterisikoen. De høje rentegrupper har det største behov og derfor den største andel af obligationer og andre rentefølsomme aktiver.

Rentegruppe	0	1	2	3	4
Afkast i pct.	5,5	5,0	6,5	6,9	7,9

Markedsrenteprodukterne generelt

Opsparingen i markedsrenteprodukterne bliver forrentet på basis af afkastet af de produkter og fonde, som den enkelte kunde vælger. Hvis kunden vælger en af de sammensatte fonde, sker forrentningen på basis af afkastet fra porteføljer, som sammensættes af Nordea Liv & Pension.

Vækstpension og Index

Vækstpension er et såkaldt livscyklusprodukt, der tilbydes med tre risikoprofiler (lav, mellem og høj) og en profil med garanti. De har alle en høj andel af aktier og andre risikoaktiver, der derfor har stor betydning for det samlede afkast. Kunder med mellem risiko og mere end 15 år til pension fik et afkast på 4,6 %. Generelt blev de højeste afkast i 2016 opnået af kunder med lav risiko. Forskellene var dog begrænsede. For kunderne i det indeksforvaltede livscyklusprodukt, Index, der

ikke er genstand for valutaafdækning, opnåede kunder med mange år til pension og/eller en høj risiko de højeste afkast.

Afkastene i 2016 for Vækstpension og Index fremgår af tabellen nedenfor.

År til pension	5 år	10 år	>15 år
Vækstpension	4,7	4,4	4,4
Indeks	7,7	8,2	8,3

For yderligere information om risiko i forhold til afkast henvises til note 30.

Link Pension

Kunderne kan – ud over individuelt valg af investeringssammensætning – vælge mellem i alt 10 sammensatte fonde med forskellige risikoprofiler og forvaltningsformer, som sammensættes af Nordea Liv & Pension. I modsætning til livscyklusprodukterne er det i Link Pension overladt til kunden selv at foretage ønskede ændringer af risikoniveauet. De enkelte fonde i Link Pensions fondsudbud er beskrevet på selskabets hjemmeside:

<http://www.nordealivogpension.dk/privat/opsparring/investering/linkpension/fonde.html>

Både Link Pension Aktiv og Link Pension Index tilbyder fire risikoprofiler (lav, mellem, høj og aktier). Herudover tilbyder Link Pension Aktiv to profiler med garanti. Det ses, at Link Pension Index, der ikke benytter valutaafdækning, opnåede de højeste afkast.

Afkastene i 2016 for de otte ugaranterede fonde fremgår af tabellen nedenfor.

Risikoprofil	Lav	Mellem	Høj	Aktiv
Link Pension Aktiv	4,9	4,9	4,4	3,9
Link Pension Index	6,8	7,6	8,3	9,2

For yderligere information vedrørende risiko i forhold til afkast henvises til note 30.

Investeringspolitikken og dens mål

Nordea Liv & Pensions investeringspolitik har den målsætning at sikre størst muligt afkast på lang sigt under hensyntagen til risiko, skat og lovgivning m.m. Herudover er det et krav, at der investeres etisk og forsvarligt.

Risikospredning på forskellige investeringsaktiver tillægges afgørende betydning for det samlede afkast og for risikoen på lang sigt. Risici kontrolleres nøje under hensyntagen til pensionsforpligtelserne og de frie reserver.

Fra markedsrente til kontorente

Fra markedsafkast til kontorente Pct.	2016	2015
Årets investeringsafkast (kundemidler), brutto	6,1	0,2
Omkostninger i fm. investeringsvirksomhed ¹⁾	-0,2	-0,2
Årets investeringsafkast (kundemidler)	5,9	0,0
Ændring i værdi af forsikringsforpligtelser	-1,5	1,7
	4,4	1,8
Overførsel til/fra kollektivt bonuspotentiale	-0,8	0,4
Risikoforrentning for året	-0,7	-0,7
Risikoforrentning overført til/fra skyggekonto	-0,4	0,3
Omkostnings- og risikoresultat	0,0	-0,2
Regulering pga. forskel i nævner ²⁾	-0,4	0,4
Kontorente (før skat)	2,0	2,0

¹⁾ Omfatter omkostninger forbundet med forvaltningen af kundernes andel af investeringsaktiverne, samt kurtage, provisioner og øvrige transaktionsomkostninger.
Investeringsomkostningerne vedrører kun kundemidlernes andel af investeringsaktiverne.

²⁾ Reguleringen opstår, fordi kontorenten er opgjort i % af kundernes opsparing, mens årets investeringsafkast mv. er opgjort på grundlag af kundernes hensættelse primo reguleret for årets bevægelser.

Størrelserne i oversigten ovenfor indgår i opgørelsen af selskabets bonusreserve. Oversigten viser, at investeringsafkastet og ændringen i værdien af forsikringsforpligtelserne som følge af en ændring i renteniveauet har størst betydning for opgørelse af bonusreserven.

Begivenheder efter balancedagen

Fra balancedagen og frem til underskrivelsen af årsrapporten er der ikke indtrådt forhold af væsentlig betydning, som forrykker vurderingen af selskabets finansielle stilling.

Fremtiden

Det forventes, at resultatet efter skat for 2017 vil være på et lavere niveau end resultatet efter skat for 2016, som følge af den store indtægtsførsel fra skyggekontoen i 2016. Den positive udvikling i præmierne, der er opnået i 2016 forventes at fortsætte i 2017 og samtidig forventes der et fald i omkostningerne, som følge af løbende optimering af processerne i det nye kernesystem N16.

Væsentlige, regnskabsmæssige skøn

Måling af dagsværdi af unoterede finansielle instrumenter og ejendomsfonde

Der er regnskabsmæssige skøn forbundet med opgørelse af dagsværdi for unoterede investeringer i aktier, skov, ejendomme mv., hvor der ikke findes et aktivt marked, idet opgørelsen er baseret på modeller og i muligt omfang på observerbare data. Skønnene knytter sig især til de forudsætninger, som ligger til grund for rapportering, der modtages fra investment managers. For at sikre pålideligheden af de opgjorte skøn har NLP sikret, at der modtages uafhængige revisionserklæringer fra eksterne private equity investment managers minimum én gang årligt. I tillæg hertil foretages en uafhængig intern verifikation af disse skøn på stikprøvebasis mod alternative priskilder.

Der tages i målingen af dagsværdien af derivater højde for bid-offer spreads, idet indregningen sker til 'mid prices'. Der tages endvidere højde for kreditvurderingsmæssige justeringer (CVA) i forhold til de opgjorte værdier. Usikkerheden er især forbundet med opgørelse af sandsynligheden for misligholdelse hos Nordea Liv & Pensions modparter. Nordea Liv & Pension handler kun derivater baseret på ISDA- og CSA-aftaler, der sikrer lav modpartsrisiko som følge af løbende udveksling af collateral.

Måling af pensionsmæssige hensættelser/livs-forsikringshensættelser

Fastlæggelse af den regnskabsmæssige værdi af de forsikrings- og pensionstekniske hensættelser

er forbundet med skøn, der især knytter sig til den løbetidsafhængige diskonteringsats og forudsætninger om dødelighed, tilbagekøb, fripolice og invaliditet. Fastlæggelsen af de forskellige forudsætninger bygger på aktuarmæssige beregninger og projektnsmodeller.

Overvågning

I Nordea Liv & Pension følges solvens- og kapitalssituationen samt P/L-risiko og de finansielle buffere ugentligt i en risikorapport, som yderligere indeholder stressede scenarier af opgørelserne. Rapporten tilgår såvel den danske som den nordiske ledelse. Desuden får den danske ledelse to gange ugentligt en opgørelse af ALM-situationen.

Selskabsledelse mv.

Bestyrelsen

Den 1. januar 2017 er Nils Magnus Bolmstrand udtrådt af bestyrelsen. Samme dato er Johan Bertil Ludvig Nystedt indtrådt i bestyrelsen. Den 1. april 2016 er Anders Hjulmand udtrådt af bestyrelsen. Den 25. april 2016 er Kent Petersen indtrådt i bestyrelsen. Den 6. september 2016 er Torben Laustsen, Kerstin Helena Winlöf og Randi Johanne Alnæs Marjamaa udtrådt af bestyrelsen. Samme dato er Hanna Sigrid Jacobsson, Michael Frisch og Mads Skovlund Pedersen indtrådt i bestyrelsen.

Bestyrelsens sammensætning fremgår af efterfølgende side.

Direktionen

Direktionen består af administrerende direktør Steen Michael Erichsen og direktør Lene Østerberg.

Bestyrelsens rolle

Bestyrelsen skal sørge for en forsvarlig organisering af virksomheden og i den forbindelse påse, at denne er håndteret betryggende.

Til sikring heraf har bestyrelsen udstedt en række politikker og retningslinjer samt instrukser til direktionen om, hvilke dispositioner direktionen kan træffe uden godkendelse fra bestyrelsen.

Ledelsens rolle

Direktionen varetager den daglige ledelse af virksomheden. Direktionen rapporterer løbende til bestyrelsen om den daglige udmøntning af bestyrelsens politikker og retningslinjer samt sikrer, at bestyrelsen er informeret om væsentlige forhold i virksomheden af betydning for bestyrelsens kontrol med overholdelsen af lovgivning samt interne politikker og retningslinjer.

Ansvarshavende aktuar

Charlotte Markussen.

Revisionsudvalg

Nedsættelse af revisionsudvalg

Bestyrelsen for Nordea Liv & Pension har nedsat et revisionsudvalg i henhold til revisorlovens §31.

I Nordea Liv & Pension består revisionsudvalget af to medlemmer fra bestyrelsen. Udvalget opfylder krav vedrørende kvalifikationer inden for regnskabsvæsen eller revision.

Medlemmer af udvalget

Revisionsudvalget består af Bent Tjørnemark (formand) og Peter Thomsen. Bestyrelsen har udpeget Bent Tjørnemark, der er uddannet statsautoriseret revisor, som det uafhængige medlem med kvalifikationer inden for regnskab og revision. Medlemmerne af revisionsudvalget er udpeget for ét år ad gangen.

Antal møder, der er afholdt i året

Der har været afholdt seks møder i 2016.

Hovedtræk for kommissoriet

Revisionsudvalgets ansvarsområder er fastlagt i et kommissorium, der er godkendt af bestyrelsen. Revisionsudvalgets primære rolle er at assistere bestyrelsen med at opfylde sit ansvar for at sikre en uafhængig og objektiv overvågning af Nordea Liv & Pensions regnskabsaflæggelsesproces og den lovpligtige revision af årsregnskabet.

Herudover skal revisionsudvalget overvåge effektiviteten af de interne kontrolsystemer og risikostyringssystemer og i den forbindelse overvåge den interne revisions effektivitet samt de eksterne revisorers upartiskhed og uafhængighed.

Øvrige forhold

Administration

It-drift, dele af porteføljeforvaltningen, ejendomsadministration, personaleadministration og intern revision er varetaget inden for Nordeakoncernen. Nordea Liv & Pension varetager administrationen for moderselskabet Nordea Life Holding AB.

Lønpolitik

Nordea Liv & Pension har udarbejdet en lønpolitik, læs mere herom på:

<http://www.nordealivogpension.dk/om-nordea-liv-og-pension/om-nordea-liv-og-pension/fakta/organisation/#tab=Aflonning>

Selskabsoplysninger og ledelseshverv

Bestyrelse

Johan Bertil Ludvig Nystedt, formand CEO

Michael Frisch, bankdirektør

Peter Gæmelke, selvstændig landmand og professionelt bestyrelsesmedlem

Hanna Sigrid Jacobsson, CFO i Nordea Life & Pensions

Mads Skovlund Pedersen, bankdirektør

Kent Petersen, forbundsformand

Bent Tjørnemark

Medarbejdervalgte:

Bettina Biel-Courtney, Key Account Manager

Anne Marie Nielsen, Kunderådgiver

Peter Thomsen, Områdechef

Direktion

Steen Michael Erichsen, Adm. direktør

Lene Østerberg, direktør

Ansvarshavende aktuar

Charlotte Markussen

Revision

PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Adresse

Nordea Liv & Pension, livsforsikringsselskab A/S

Klausdalsbrovej 615

2750 Ballerup

Telefon 70 33 99 99

Telefax 44 66 99 60

www.nordealivogpension.dk

Ledelseshverv

Bestyrelsen har godkendt følgende ledelseshverv for personer ansat af bestyrelsen:

Direktion:

Steen Michael Erichsen

<u>Hverv</u>	<u>Selskab</u>
Bestyrelsesmedlem	Forsikring & Pension, brancheorganisation
Bestyrelsesmedlem	Nordea Ejendomsinvestering A/S
Bestyrelsesformand	Svend Aage Sørensen A/S
Indehaver	Hobbyvirksomhed – skovdrift i Sverige

Lene Østerberg

<u>Hverv</u>	<u>Selskab</u>
Ingen	Ingen

Ansvarshavende aktuar:

Charlotte Markussen

<u>Hverv</u>	<u>Selskab</u>
Ingen	Ingen

Intern revision:

Jan-Kjetil Simonsen

<u>Hverv</u>	<u>Selskab</u>
Intern revisor/revisionschef	Nordea, inden for Wealth Management

Bestyrelsens ledelseshverv i andre erhvervsvirksomheder:

Johan Bertil Ludvig Nystedt, formand

<u>Hverv</u>	<u>Selskab</u>
Adm. direktør, konstitueret	Nordea Life Holding AB
Adm. direktør	Nordea Livförsäkring Sverige AB (publ)
Bestyrelsesformand	AS Nordea Latvija atklatais pensiju fonds
Bestyrelsesformand	IPAS Nordea Pensions Latvia
Bestyrelsesformand	Livforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS
Bestyrelsesformand	Nordea Life Assurance Finland Ltd.
Bestyrelsesformand	Nordea Pensions Estonia AS
Bestyrelsesmedlem	Svensk Försäkring, brancheorganisation

Michael Frisch

<u>Hverv</u>	<u>Selskab</u>
Ingen	Ingen

Peter Gæmelke Hverv

Bestyrelsesformand	Løvenholm fonden
Bestyrelsesformand	Danske Spil A/S
Bestyrelsesformand	NGF Nature Energy Biogas A/S
Bestyrelsesformand	Foreningen NLP
Bestyrelsesmedlem	DLR Kredit A/S
Bestyrelsesmedlem	Kirkbi A/S
Bestyrelsesmedlem	H.C. Petersen & Co.'s Eftf. A/S
Bestyrelsesmedlem	Gl. Estrup Herregårdsmuseum
Bestyrelsesmedlem	Tryghedsgruppen smba
Bestyrelsesmedlem	Askov Højskole
Bestyrelsesmedlem	Trigon Agri A/S

Hanna Sigrid Jacobsson HvervSelskab

Bestyrelsesmedlem	Livforsikringselskapet Nordea Liv Norge AS
-------------------	--

Mads Skovlund Pedersen HvervSelskab

Ingen	Ingen
-------	-------

Kent Petersen HvervSelskab

Formand	Finansforbundet
Næstformand	FTF
Bestyrelsesnæstformand	Foreningen NLP
Bestyrelsesnæstformand	Næstved Autocenter A/S
Bestyrelsesmedlem	Københavns Sprogcenter
Bestyrelsesmedlem	Copenhagen FinTech

Bent Tjørnemark HvervSelskab

Ingen	Ingen
-------	-------

Bettina Biel-Courtney HvervSelskab

Ingen	Ingen
-------	-------

Anne Marie Nielsen HvervSelskab

Ingen	Ingen
-------	-------

Peter Thomsen HvervSelskab

Ingen	Ingen
-------	-------

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten.

Årsrapporten er aflagt efter lov om finansiel virksomhed.

Årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016.

Ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som virksomheden kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

København, den 1. februar 2017

Direktion

Steen Michael Erichsen

Lene Østerberg

/Gitte Minet Aggerholm

Bestyrelse

Johan Bertil Ludvig Nystedt
formand

Michael Frisch

Peter Gæmelke

Hanna Sigrid Jacobsson

Mads Skovlund Pedersen

Kent Petersen

Bent Tjørnemark

Bettina Biel-Courtney

Anne Marie Nielsen

Peter Thomsen

**Årsrapporten for 2016 godkendes på den ordinære generalforsamling, afholdt den 25. april 2017.
Dirigent:**

Den uafhængige revisors erklæringer

Til kapitalejerne i Nordea Liv og Pension, Livsforsikringselskabet A/S

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed.

Hvad har vi revideret

Nordea Liv og Pension, livsforsikringselskab A/S årsregnskab for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016 omfatter resultatopgørelse og anden totalindkomst, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis ("regnskabet").

Grundlag for konklusion

Vi udførte vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision (ISA) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit *Revisors ansvar for revisionen af regnskabet*.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af selskabet i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i overensstemmelse med IESBA's Etiske regler.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiell virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiell virksomhed.

Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Nøgletallet solvensdækning

Ledelsen er ansvarlig for nøgletallet solvensdækning, der fremgår af hoved- og nøgletaloversigten i note 34 i regnskabet.

Som anført i hoved- og nøgletaloversigten i note 34 er nøgletallet solvensdækning undtaget fra kravet om

revision. Vores konklusion om årsregnskabet omfatter derfor ikke nøgletallet solvensdækning, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om dette nøgletal.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at overveje, om nøgletallet solvensdækning er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Hvis vi på dette grundlag konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i nøgletallet solvensdækning, skal vi rapportere herom. Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Ledelsens ansvar for regnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere selskabets evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af selskabets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder

eller forhold kan dog medføre, at selskabet ikke længere kan fortsætte driften.

- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om regnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

København, 1. februar 2017
PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 3377 1231

Erik Stener Jørgensen
Statsautoriseret revisor

Per Rolf Larssen
Statsautoriseret revisor

Resultatopgørelse

Mio.kr.		2016	2015
Note			
2	Bruttopræmier	15.580	13.320
	Afgivne forsikringspræmier	-80	-64
	Præmier f.e.r., i alt	15.501	13.257
	Indtægter fra tilknyttede virksomheder	568	398
	Indtægter fra associerede virksomheder	244	273
	Indtægter af investeringsejendomme	26	95
3	Renteindtægter og udbytter mv.	5.036	5.530
4	Kursreguleringer	4.839	-900
	Renteudgifter	-1.451	-2.490
	Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-325	-295
	Investeringsafkast, i alt	8.936	2.611
	Pensionsafkastskat	-1.068	-325
	Investeringsafkast efter pensionsafkastskat	7.868	2.286
5	Udbetalte ydelser	-12.380	-13.444
	Modtaget genforsikringsdækning	25	25
	Forsikringsydelse f.e.r., i alt	-12.354	-13.419
	Ændring i livsforsikringshensættelser	-6.310	-994
	Ændring i livsforsikringshensættelser f.e.r., i alt	-6.310	-994
	Ændring i fortjenstmargen	-2.798	0
6	Erhvervesomkostninger	-220	-222
	Administrationsomkostninger	-436	-432
	Forsikringsmæssige driftsomkostninger brutto	-655	-654
	Heraf refusion fra tilknyttede virksomheder	35	29
	Forsikringsmæssige driftsomkostninger netto	-620	-625
	Provisioner og gevinstandele fra genforsikringsvirksomheder	1	1
7	Forsikringsmæssige driftsomkostninger f.e.r., i alt	-619	-624
	Overført investeringsafkast	-83	12
	FORSIKRINGSTEKNISK RESULTAT	1.203	518
8	FORSIKRINGSTEKNISK RESULTAT AF SYGE- OG ULYKKESFORSIKRING	10	-2
	Egenkapitalens investeringsafkast	18	-9
9	Andre indtægter og omkostninger	6	-14
	RESULTAT FØR SKAT	1.238	493
10	Skat	-287	-73
	ÅRETS RESULTAT	951	420
	Årets resultat foreslås disponeret således:		
	Udbytte	600	0
	Overført til "Overført overskud"	351	420

Anden Totalindkomst

Mio.kr.	2016	2015
Note		
Årets resultat	951	420
Anden Totalindkomst i alt	0	0
Årets Totalindkomst	951	420

Balance

Mio.kr.	2016	2015
Note		
AKTIVER		
Immaterielle aktiver	251	163
11 IMMATERIELLE AKTIVER, I ALT	251	163
Driftsmidler	1	1
12 MATERIELLE AKTIVER, I ALT	1	1
13,26 Investeringsejendomme	352	1.905
14 Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	7.275	5.885
15 Kapitalandele i associerede virksomheder	2.397	2.298
Udlån til associerede virksomheder	222	184
Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder, i alt	9.894	8.367
29 Kapitalandele	7.274	8.283
29 Investeringsforeningsandele	30.877	30.186
24,29 Obligationer	83.344	82.414
Øvrige	25.287	26.271
Andre finansielle investeringsaktiver, i alt	146.782	147.153
INVESTERINGS AKTIVER, I ALT	157.028	157.426
16,30 INVESTERINGS AKTIVER TILKNYTTET MARKEDSRENTEPRODUKTER	60.581	51.860
Genforsikringsandele af livsforsikringshensættelser	5	5
Genforsikringsandele af hensættelser til forsikringskontrakter, i alt	5	5
Tilgodehavender hos forsikringstagere	337	434
Tilgodehavender i forbindelse med direkte forsikringskontrakter, i alt	337	434
Tilgodehavender hos forsikringsvirksomheder	475	865
Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder	4	19
Andre tilgodehavender	3.003	1.139
TILGODEHAVENDER, I ALT	3.824	2.462
Likvide beholdninger	3.863	4.889
ANDRE AKTIVER, I ALT	3.863	4.889
Tilgodehavende renter samt optjent leje	1.138	1.178
Andre periodeafgrænsningsposter	359	333
PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER, I ALT	1.497	1.511
17 AKTIVER, I ALT	227.045	218.312

Balance

Mio.kr.	2016	2015
Note		
PASSIVER		
Aktiekapital	600	600
Sikkerhedsfond	547	547
Andre reserver	0	2
Overført overskud	5.735	5.385
Betalt ekstraordinært udbytte i året	-2.794	0
Foreslået udbytte for regnskabsåret	600	0
18 EGENKAPITAL, I ALT	4.688	6.533
19,20 Anden ansvarlig lånekapital	3.233	2.300
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL, I ALT	3.233	2.300
Præmiehensættelser	18	50
21 Livsforsikringshensættelser - Gennemsnitsrente	95.599	96.536
22 Livsforsikringshensættelser - Markedsrente	59.631	51.601
Fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter	2.807	820
Erstatningshensættelser	1.285	1.269
Risikomargen på skadeforsikringskontrakter	11	0
Hensættelser til bonus og præmierabatter	5	5
HENSÆTTELSER TIL FORSIKRINGS- OG INVESTERINGSKONTRAKTER, I ALT	159.357	150.282
10 Udskudte skatteforpligtelser	568	535
HENSATTEFORPLIGTELSE, I ALT	568	535
Gæld i forbindelse med direkte forsikring	74	43
Gæld i forbindelse med genforsikring	1	4
Gæld til kreditinstitutter	27.559	28.679
Gæld til tilknyttede virksomheder	19	16
Uafviklede køb af investeringsaktiver	1.895	862
Anden gæld	28.816	28.739
GÆLD, I ALT	58.364	58.342
PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER	834	320
PASSIVER, I ALT	227.045	218.312
23 Basiskapital		
24 Pantsætninger og sikkerhedsstillelser		
25 Eventualaktiver		
26 Eventualforpligtelser og tilsagn		
27 Transaktioner og aftaler med nærtstående parter		
28 Engagementer med eller sikkerhedsstillelse for direktion og bestyrelse		
29 Specifikation af investeringsaktiver og disses afkast for 2016 - Gennemsnitsrenteprodukter		
30 Specifikation af investeringsaktiver og disses afkast for 2016 - Markedsrenteprodukter		
31 Følsomhedsoplysninger		
32 Risikooplysninger		
33 Opgørelse af realiseret resultat og principper for fordeling heraf		
34 Femårsoversigt over hoved- og nøgletal		

Egenkapitalopgørelse

Mio.kr.	Aktie- kapital	Sikker- hedsfond	Andre henlæggelser	Overført overskud	Foreslået udbytte	I alt
Note						
Egenkapital 1. januar 2015	600	547	6	4.965	626	6.743
<i>Egenkapitalbevægelser i 2015</i>						
Årets resultat	0	0	0	420	0	420
Anden Totalindkomst i alt	0	0	0	0	0	0
Årets Totalindkomst	0	0	0	420	0	420
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	-626	-626
Aktiebaseret vederlæggelse	0	0	-4	0	0	-4
Egenkapitalbevægelser 2015 i alt	0	0	-4	420	-626	-210
Egenkapital 31. december 2015	600	547	2	5.385	0	6.533
Egenkapital 1. januar 2016	600	547	2	5.385	0	6.533
<i>Egenkapitalbevægelser i 2016</i>						
Årets resultat	0	0	0	351	600	951
Anden Totalindkomst i alt	0	0	0	0	0	0
Årets Totalindkomst	0	0	0	351	600	951
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	-2.794	-2.794
Aktiebaseret vederlæggelse	0	0	-2	0	0	-2
Egenkapitalbevægelser 2016 i alt	0	0	-2	351	-2.194	-1.845
Egenkapital 31. december 2016	600	547	0	5.735	-2.194	4.688

Noter

Note 1

Anvendt regnskabspraksis

Årsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed samt Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser (regnskabsbekendtgørelsen).

Beløb i resultatopgørelse, balance og noter præsenteres i hele mio.kr. Hvert tal afrundes for sig, og der kan derfor forekomme afvigelser mellem de anførte totaler og summen af de underliggende tal.

Generelt om indregning og måling

De væsentligste principper for indregning og måling er beskrevet nedenfor. Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at de fremtidige økonomiske fordele vil tilfalde selskabet, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at de fremtidige økonomiske fordele vil fragå selskabet, og forpligtelsernes værdi kan måles pålideligt.

Ændring af regnskabspraksis

Ændring vedrørende ny regnskabsbekendtgørelse

Praksisændring mio.kr.	Ultimo 2015	Ændring	Primo 2016
Balance			
Præmiehensættelser	50	0	50
Garanterede ydelser	87.555	-87.555	0
Bonuspotentiale på fremtidige præmier	165	-165	0
Bonuspotentiale på fripolicydelser	333	-333	0
Livsforsikringshensættelser, i alt	88.053	-88.053	0
Erstatningshensættelser	1.619	-1.619	0
Kollektivt bonuspotentiale	8.151	-8.151	0
Hensættelser til bonus og præmierabatter	5	0	5
Hensættelser til unit-linked kontrakter	52.403	-52.403	0
Fortjenstmargen på skadeforsikringskontrakter	0	0	0
Livsforsikringshensættelser	0	96.536	96.536
Livsforsikringshensættelser - Markedsrente	0	51.601	51.601
Fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter	0	820	820
Erstatningshensættelser	0	1.269	1.269
Risikomargen på skadeforsikringskontrakter	0	0	0
HENSÆTTELSER TIL FORSIKRINGS- OG INVESTERINGSKONTRAKTER, I ALT	150.282	0	150.282

Anvendt regnskabspraksis er tilpasset ændringerne i ny regnskabsbekendtgørelse. Dette har medført, at der er foretaget omvurdering af hensættelserne, da der er indført et nyt begreb "Fortjenstmargen", som skal opgøres særskilt og indgå i de forsikringsmæssige hensættelser via en reduktion af først de

individuelle bonuspotentialer, herefter kollektivt bonuspotentiale og endeligt egenkapitalen. Egenkapitalen har ikke været påvirket af denne ændring.

Som følge af ændring i skemaregnskabet er der foretaget tilpasning af regnskabsopstillingen. Ændring i erstatningshensættelser, ændring i kollektivt bonuspotentiale og ændring i hensættelser til unit-linked er bortfaldet som selvstændige regnskabsposter i resultatopgørelsen og indgår nu i regnskabsposten ændringer i livsforsikringshensættelser.

Erstatningshensættelser vedrørende livsforsikring og unit-linked indgår nu under balanceposterne livsforsikringshensættelser og livsforsikringshensættelser – markedsrente. Kollektivt bonuspotentiale indgår i livsforsikringshensættelser.

Fortjenstmargen og risikomargen er nye poster på balancen. Disse poster opgøres i henhold til retningslinjerne i regnskabsbekendtgørelsen.

Der er foretaget ændring af sammenligningstal, hvor det har været muligt.

Ændring vedrørende reklassificering af kurtage, provisioner og øvrige transaktionsomkostninger

mio.kr.	2015
Ændring i Egenkapital	0
Ændring i Kursreguleringer	39,5
Ændring i Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	39,5

Ændring af regnskabsmæssige skøn

Pr. 1. januar 2016 har selskabet taget den af EIOPA relevante risikofri rentekurve i brug til opgørelse af hensættelser og forsikringsforpligtelser.

Der er foretaget reklassifikation vedrørende likvidkonti, der er flyttet fra investeringsforeningsandele til likvide beholdninger.

mio.kr.	2015
Likvide beholdninger	51,0
Investeringsforeningsandele	-51,0

Usikkerhed ved indregning og måling

Ved udarbejdelse af årsrapporten er der af ledelsen foretaget en række vurderinger og skøn vedrørende fremtidige forhold, der har indflydelse på værdierne af aktiverne og forpligtelserne. De områder, hvor skøn og vurderinger har den væsentligste effekt på årsrapporten, er hensættelser til forsikringskontrakter samt værdiansættelse af derivater og unoterede alternative investeringer på illikvide markeder

Koncernregnskab

I henhold til § 134 stk. 1 i regnskabsbekendtgørelsen udarbejdes der ikke koncernregnskab. Regnskaberne for Nordea Liv & Pension og tilknyttede dattervirksomheder indgår i koncernregnskabet for Nordea Bank AB (publ), Stockholm (www.nordea.com).

Koncerninterne transaktioner

Ved samhandel mellem koncernforbundne selskaber, eller når et selskab udfører arbejde for et andet selskab i Nordeakoncernen, sker afregning på markedsbaserede vilkår eller på omkostningsdækkende basis. Koncerninterne transaktioner foretages efter kontraktlig aftale mellem selskaberne.

Udenlandsk valuta

Aktiver og passiver, der er udtrykt i udenlandsk valuta, herunder valutaafdækningsinstrumenter, omregnes til danske kroner efter balancedagens valutakurs. Indtægter og udgifter i udenlandsk valuta omregnes til transaktionsdagens kurs. Ved omregning anvendes den af Danmarks Nationalbank offentliggjorte valutakurs. Alle omregningsgevinster og -tab indregnes i resultatopgørelsen under posten kursreguleringer.

Resultatopgørelse

Generelt

I overensstemmelse med periodiseringsprincippet indregnes indtægter og omkostninger, der vedrører regnskabsåret i resultatopgørelsen uanset betalings-tidspunktet. Periodiseringsprincippet er også udgangspunkt for indregning af de forsikrings-tekniske resultater.

Fordeling af ikke direkte henførbare omkostninger mellem regnskabsposternes administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed, forsikringsmæssige driftsomkostninger og forsikringsteknisk resultat af syge- og ulykkesforsikring, herunder fordeling mellem erhvervs- og administrationsomkostninger, sker i en omkostningsfordelingsmodel. I modellen anvendes fordelingsnøgler, som hovedsagelig er baseret på registreret og estimeret tidsforbrug samt størrelsen af bruttopræmier, forsikringsydelse og livsforsikrings-hensættelser.

Præmier

Præmier f.e.r. omfatter årets forfaldne bruttopræmier og kapitalindskud reguleret for afgivne genforsikringspræmier. Periodiseringen af præmieindtægten reguleres over livsforsikrings-hensættelserne. For markedsrenteprodukter reguleres periodiseringen af præmierne over hensættelser til unit-linked kontrakter.

Investeringsafkast

Indtægter fra tilknyttede og associerede virksomheder indeholder de til kapitalandelene svarende andele i dattervirksomheders og associerede virksomheders resultater efter skat. Andele i bevægelser i den regnskabsmæssige indre værdi, der er indregnet direkte på egenkapitalen i de tilknyttede og associerede virksomheder, resultatføres ikke, men indregnes direkte på egenkapitalen.

Indtægter af investeringsejendomme indeholder ejendommenes driftsresultater med fradrag af udgifter til ejendomsadministration.

Renteindtægter og udbytter m.v. omfatter regnskabsårets renteindtægter af obligationer, herunder indeksregulering af indeksobligationer, andre værdipapirer, udlån og tilgodehavender samt renteindbetalinger på afledte finansielle instrumenter. Endvidere indgår modtagne udbytter af kapitalandele bortset fra udbytter fra tilknyttede og associerede virksomheder.

Kursreguleringer indeholder både realiserede og urealiserede gevinster og tab på investeringsaktiver og finansielle forpligtelser til dagsværdi samt valutakursregulering, bortset fra værdiregulering af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder. Beløbet oplyses netto i resultatopgørelsen.

Renteudgifter omfatter regnskabsårets rentebetalinger på lån og afledte finansielle instrumenter.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed omfatter omkostninger forbundet med forvaltningen af investeringsaktiver.

Pensionsafkastskat

Pensionsafkastskat er en skat på investeringsafkastet. Pensionsafkastskat (PAL) resultatføres med det beløb, der skal betales for regnskabsåret med tillæg af ændringer i hensættelse til udskudt PAL. Eventuelt negativ PAL kan modregnes i efterfølgende års PAL. Posten pensionsafkastskat omfatter PAL for både individuelle forsikringstagere og for selskabet.

Forsikringsydelse

Forsikringsydelse f.e.r. fremkommer som årets udbetalte ydelse, reguleret for årets ændring i erstatningshensættelse og efter fradrag for genforsikringsandel.

Ændring i livsforsikringshensættelse

Ændring i livsforsikringshensættelse f.e.r. omfatter årets ændring af livsforsikringshensættelserne.

Ændring i fortjenstmargen

Ændring i fortjenstmargen omfatter årets ændring af fortjenstmargen.

Ændring i overskudskapital

Ændringer i overskudskapital fremkommer ved løbende indskud samt forrentning heraf.

Forsikringsmæssige driftsomkostninger

Forsikringsmæssige driftsomkostninger f.e.r. omfatter omkostninger forbundet med erhvervelse og administration af selskabets bestand af forsikringskontrakter. Regnskabsposten er reguleret for provisioner fra genforsikringselskaber.

Omkostninger til erhvervelse af bestanden udgiftsføres på tegningstidspunktet.

Overført investeringsafkast

Overført investeringsafkast udgør det afkast, der er overført til egenkapitalen. Andelen opgøres som investeringsafkastet af de til egenkapitalen allokerede aktiver.

Endvidere overføres til syge- og ulykkesforsikringen en andel af resultat af investeringsvirksomhed svarende til afkastet af de hertil allokerede aktiver.

Forsikringsteknisk resultat af syge- og ulykkesforsikring

Forsikringsteknisk resultat af syge- og ulykkesforsikring opgøres efter reglerne for skadesforsikring. Investeringsafkast opgøres dog efter reglerne for livsforsikring. Det forsikringstekniske resultat af syge- og ulykkesforsikring indgår på en enkelt linje i resultatopgørelsen og specificeres i en note.

Andre indtægter og omkostninger

Andre indtægter og udgifter omfatter indtægter, der ikke kan henføres direkte til forsikrings- eller investeringsaktiviteter.

Skat

Regnskabsposten skat indeholder aktuel skat, beregnet af opgjort skattegrundlag for regnskabsåret, samt efterregulering af skat afsat vedrørende tidligere år og ændring i udskudt skat.

Selskabet er underlagt tvungen territorial sambeskatning med samtlige af Nordeakoncernens danske datterselskaber og filialer. Aktuel skat beregnes af den sambeskattede indkomst og afsættes i de selskaber og filialer, der har en positiv indkomst. I det omfang et selskab udnytter et andet selskabs underskud, skal selskabet betale for værdien heraf, mens det underskudsgivende selskab modtager skatteværdien af sit skattemæssige underskud. Ændring i udskudt skat regnskabsføres i de selskaber, der har forpligtelsen eller skatteaktivet. Den skattepligtige indkomst i 100 %

ejede ejendomsdattervirksomheder beskattes i Nordea Liv & Pension i de år, hvor mindst 90 % af det enkelte ejendomsselskabs aktiver gennemsnitligt har bestået af fast ejendom. I så fald afsættes såvel aktuelle som udskudte skatter i Nordea Liv & Pension. Hvis 90 %-reglen ikke opfyldes i enkelte år, vil det pågældende ejendomsselskab være selvstændigt skattepligtigt af den indtjente indkomst. I så fald afsættes såvel aktuelle som udskudte skatter i ejendomsselskabet.

Selskabet er omfattet af acontoskatteordningen. Tillæg, fradrag og godtgørelser vedrørende skattebetalinger indgår under henholdsvis renteudgifter og renteindtægter.

Anden Totalindkomst

Selskabet har valgt at præsentere totalindkomsten som en samlet opgørelse i forlængelse af resultatopgørelsen. Selskabet har på nuværende tidspunkt ingen poster, som indregnes under Anden Totalindkomst.

Balance

Generelt

Handelsdatoen anvendes som indregningsdato for alle finansielle instrumenter.

Aktiver

Immaterielle aktiver

Egenudviklet software indregnes i balancen til kostpris med fradrag for akkumulerede afskrivninger og tab ved værdiforringelse. Kostpris ved egenudvikling består af tilgæede projektudviklingsomkostninger. Afskrivninger foretages lineært over den forventede brugstid. Afskrivningsperioden udgør dog maksimalt 15 år. Eventuelt tab ved værdiforringelse vurderes på baggrund af en nedskrivningstest. Omkostninger, der kan henføres til vedligeholdelse af immaterielle aktiver, udgiftsføres i afholdelsesåret.

Driftsmidler

Posten omfatter inventar, it m.v., som måles til kostpris med fradrag af foretagne afskrivninger. Afskrivningerne sker lineært over den forventede brugstid, som udgør maksimalt fem år.

Investeringsejendomme

Investeringsejendomme måles til dagsværdi beregnet på grundlag af afkastmetoden i henhold til regnskabsbekendtgørelsens bilag 7. Dagsværdien opgøres ved en systematisk vurdering af de enkelte ejendomme baseret på en kapitalisering af ejendommens forventede driftsafkast med et til de enkelte ejendomme knyttet forrentningskrav. Forrentningskravet fastsættes, så ejendommen kan forventes afhændet til den deraf fremkomne værdi efter en periode med salgsbestræbelser af højst seks måneders varighed. Ejendommene vurderes periodevist af eksterne eksperter. Investeringsejendomme under opførelse måles til kostpris indtil det tidspunkt, hvor dagsværdien kan måles pålideligt, hvilket typisk er på færdiggørelsetidspunktet. Ved indikation på værdiforringelse foretages vurdering af nedskrivningsbehov straks, og der nedskrives til geninvesteringsværdien, som er den højeste værdi af nettosalgsværdien og nytteværdien.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder samt udlån til associerede virksomheder

Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder måles til regnskabsmæssig indre værdi, som er den til ejerandelen svarende andel af virksomhedernes regnskabsmæssige egenkapital opgjort efter Nordea Liv & Pensions regnskabspraksis. Udlån til associerede virksomheder måles til dagsværdi. Joint ventures måles tillige til dagsværdi.

Andre finansielle investeringsaktiver

Andre finansielle investeringsaktiver indregnes ved første indregning og efterfølgende måling til aktivets dagsværdi.

Børsnoterede investeringsaktiver, herunder børsnoterede afledte finansielle instrumenter, måles til lukkekursen på balancedagen eller en anden offentliggjort kurs, der antages bedst at svare hertil. Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles til kurs 100.

Repoer (reel salgs- og tilbagekøbsforretninger) behandles som lån mod sikkerhed. Obligationer solgt som led i repoforretning, er medtaget under obligationer i balancen til dagsværdi. For investeringsaktiver, som ikke er noteret på en børs, eller hvor der ikke forefindes en børskurs, som afspejler aktivernes dagsværdi, fastsættes dagsværdien ved hjælp af almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker, der inddrager alle tilgængelige data, som markedsdeltagere må antages at ville tage i betragtning ved en prisfastsættelse, idet anvendelsen af relevante observerbare data maksimeres, og anvendelsen af ikke-observerbare data minimeres.

Resultatet af prissætningsmodeller for alternative investeringer er ofte udtryk for et skøn over en værdi, der ikke kan fastsættes entydigt, da der ikke findes observationer, værdien kan holdes op imod. Oplysninger fra fondsforvalter indgår i grundlaget for prissætning af alternative investeringer. NLP Investment Operations foretager også en Independent Price Verification (IPV) kvartalsvis ved at sammenligne PE-fonde med relevante benchmarks og værdiansættelse multipla med markedet. Denne proces er en kvartalsvis vurdering for at sikre, at forvalteres egen værdiansættelse er i tråd med markedet. Der vil derfor være inddraget risikofaktorer som yderligere parametre.

For alternative investeringer, hvor der er investeret via fondsstruktur, modtages der månedligt eller kvartalsvist rapportering samt reviderede årsregnskaber for fondene. Da underliggende investeringer kan være noterede papirer samt derivater, findes der oftest opdaterede priser.

Afledte finansielle instrumenter, som ikke er noteret på en børs, måles til dagsværdi ved anvendelse af almindeligt anerkendte prissætningsmodeller.

Afledte finansielle instrumenter, der er indgået til afdækning af markedsrisici for investeringsaktiver eller med henblik på at opnå højere afkast, indgår i balancen som investeringsaktiv efter art eller som forpligtelse under anden gæld, hvis dagsværdien er negativ. Afledte finansielle instrumenter, der indgås

til afdækning af renterisiko for livsforsikringsforpligtelser, og valutaafdækningsinstrumenter indgår i balancen under øvrige investeringsaktiver henholdsvis anden gæld, hvis dagsværdien er negativ. Afledte finansielle investeringer indgår i posten øvrige, under finansielle investeringsaktiver.

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrente-produkter

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrente-produkter måles som udgangspunkt efter samme praksis som beskrevet for selskabets investeringsaktiver ovenfor og specificeres i en note til balanceposten. Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter indregnes ved første indregning til kostpris med tillæg af kurtag, provisioner og øvrige transaktionsomkostninger vedrørende investeringsaktiver og gældsforpligtelser. Herefter indregnes til dagsværdi.

Genforsikringsandele af hensættelser til forsikringskontrakter

Genforsikringsandele omfatter beløb, som selskabet har fået til gode eller forventes at få udbetalt fra genforsikringsselskaber i henhold til genforsikringskontrakter, herunder periodiserede genforsikringspræmier. Genforsikringsandele omfatter syge- og ulykkesforsikring og livsforsikringskontrakter.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til amortiseret kostpris og nedskrives ved objektiv indikation på værdiforringelse.

Likvide beholdninger/Andre aktiver

Likvide beholdninger/Andre aktiver indregnes og måles i balancen til dagsværdi, hvilket normalt svarer til nominel værdi

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter omfatter indtægter, der er afholdt senest på balancetidspunktet, men som vedrører efterfølgende år.

Passiver

Udbytte

Foreslået udbytte indregnes som en forpligtelse på tidspunktet for vedtagelse på generalforsamlingen (deklareringstidspunktet). Udbytte, som forventes udbetalt for perioden, vises som en særskilt post under egenkapitalen.

Aktiebaseret vederlæggelse

Nordea har siden 2007 haft incitamentsordninger. Tidligere var det en langsigtet, aktiebaseret aflønningsform, men denne er i 2013 erstattet med et kontantafregnet aktiebaseret program. Medarbejdere, der deltager i ordningerne, får kontantudbetaling efter reglerne i Executive Incentive Programme (EIP), hvor 20 % udbetales i løbet af foråret i år 2, og 80 % udsættes i op til 5½ år og indekseres med Total Shareholders' Return factor (TSR) i udbetalingsperioden. EIP er begrænset til en et-årig periode med mulighed for løbende fornyelse. Den samlede værdi af disse bonusaflønninger fastsættes på grundlag af mål-opfyldelse, hvilket revurderes på hver balancedag og udgiftsføres lineært over bindingsperioden.

Ansvarlig lånekapital samt overskudskapital

Ansvarlig lånekapital samt overskudskapital er efterstillet kapitalindskud. I tilfælde af likvidation eller konkurs kan ansvarlig lånekapital samt overskudskapital først gøres gældende efter almindelige kreditorkrav. Posten måles til amortiseret kostpris.

Præmiehensættelser

Præmiehensættelser omfatter den del af de opkrævede præmier for syge- og ulykkesforsikring, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Endvidere indgår i posten hensættelse for stigende alder vedrørende syge- og ulykkesforsikringer. Hensættelsen foretages for forsikringer, der er i kraft på balancedagen og dækker skønnede erstatningsudgifter og omkostninger forbundet med den stigende risiko, der følger af forsikringstagernes stigende alder, som ikke dækkes af tilsvarende stigning i præmierne over forsikringernes løbetid.

Fortjenstmargen på skadesforsikringskontrakter

Fortjenstmargen repræsenterer nutidsværdien af selskabets endnu ikke indtjente fortjeneste på skadesforsikringskontrakterne. Fortjenstmargen forventes indregnet i resultatopgørelsen, i takt med at forsikringsdækninger og andre ydelser afvikles under kontrakten.

Risikomargen på skadesforsikringskontrakter

Risikomargen er et tillæg, som en erhverver af virksomheden ville forlange for at påtage sig risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle bestanden afviger fra nutidsværdien af bedste skøn over betalingsstrømmene.

Risikomargen er opgjort efter en 'cost of capital'-metode. Der er således konsistens i opgørelsesmetoden med det, der foreligger i dag i solvensbekendtgørelsen.

Hensættelser til bonus og præmierabatter

Hensættelser til bonus og præmierabatter vedrørende syge- og ulykkesforsikringer omfatter skyldige præmiebeløb vedrørende regnskabsåret, som skal tilbagebetales til forsikringstagerne. Tilbagebetalingerne fastlægges på grundlag af regnskabsårets skadeforløb.

Livsforsikringshensættelser

Livsforsikringshensættelserne for gennemsnitsrente og markedsrente opgøres til markedsværdi i overensstemmelse med det til Finanstilsynet anmeldte opgørelsesgrundlag.

Livsforsikringshensættelserne omfatter garanterede ydelser, individuelle bonuspotentialer samt kollektivt bonuspotentiale.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser omfatter forpligtelser til at betale ydelser, der er garanteret forsikringstagerne. Garanterede ydelser opgøres på markedsvilkår som nutidsværdien af de ydelser, der er garanteret forsikringen med tillæg af nutidsværdien af de forventede fremtidige udgifter til administration af forsikringen og

med fradrag af nutidsværdien af de aftalte fremtidige præmier. I opgørelsen af garanterede ydelser er indregnet genkøbs- og fripoliceoptioner.

De garanterede ydelser opgøres til nutidsværdi for hver forsikring på basis af en rentekurve udarbejdet efter principper i overensstemmelse med den af EIOPA offentliggjorte risikofri rentekurve med VA.

Ved opgørelsen indgår en risikomargen. Risikomargen er opgjort efter en 'cost of capital'-metode. Der er således konsistens i opgørelsesmetoden med det, der foreligger i dag i solvensbekendtgørelsen.

De forventede fremtidige omkostninger beregnes med antagelse om et uændret omkostningsniveau i forhold til bestandens størrelse.

Risikoparametre for død og invaliditet opgøres på baggrund af en analyse af selskabets egen bestand af forsikringer over de seneste år. I analysen indgår en vurdering af selskabets risikoresultat.

Der udarbejdes en analyse af de opgjorte parametre for beregning af dødeligheden i overensstemmelse med den benchmark model, der er offentliggjort på Finanstilsynets hjemmeside.

Individuelle bonuspotentialer

Det individuelle bonuspotentiale omfatter forpligtelsen til at yde bonus og er den del af forsikringstagernes bonusret, der er indeholdt i den nuværende opsparing. Opgørelsen foretages som forskellen mellem værdien af forsikringstagernes opsparing og værdien af garanterede ydelser. Bonuspotentialer per forsikring kan ikke være negativt.

Kollektivt bonuspotentiale

Det kollektive bonuspotentiale omfatter den del af forsikringstagernes bonusret, der ikke er fordelt til de enkelte forsikringer.

Kollektivt bonuspotentiale udgøres af forsikringsbestandens andel af realiserede resultater, der hensættes kollektivt til bonusberettigede forsikringer. Det kollektive bonuspotentiale kan ikke være negativt.

Kollektivt bonuspotentiale opdeles i en række kontributionsgrupper.

Bonusberettigede forsikrings andel af et negativt realiseret resultat, indregnes primært ved at nedbringe kollektivt bonuspotentiale for den relevante kontributionsgruppe. Hvis det kollektive bonuspotentiale ikke er stort nok til at opfange resultatet, reduceres det individuelle bonuspotentiale og dernæst fortjenstmargen i det omfang, dette er muligt under hensyntagen til kontributionsbekendtgørelsens regler.

Kollektivt bonuspotentiale vedrørende rente

Der er foretaget fordeling af kollektivt bonuspotentiale vedrørende rente på de fem rentegrupper, der er oprettet og anmeldt til Finanstilsynet i henhold til den gældende kontributionsbekendtgørelse. Fordelingen foretages i henhold til de til Finanstilsynet anmeldte satser.

Kollektivt bonuspotentiale vedrørende risiko

Der er foretaget fordeling af kollektivt bonuspotentiale vedrørende risiko på de tre risikogrupper, som er oprettet og anmeldt til Finanstilsynet i henhold til den gældende kontributionsbekendtgørelse. Fordelingen foretages i henhold til de til Finanstilsynet anmeldte satser.

Fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter

Fortjenstmargen repræsenterer nutidsværdien af selskabets endnu ikke indtjente fortjeneste på livsforsikringskontrakterne og som forventes indregnet i resultatopgørelsen i takt med, at forsikringsdækninger og andre ydelser afvikles under kontrakten.

Erstatningshensættelser

Erstatningshensættelser udgør forfaldne, endnu ikke udbetalte forsikringsbeløb, herunder bonus, med tillæg af efteranmeldte krav.

Erstatningshensættelser vedrørende syge- og ulykkesforsikring omfatter beløb til dækning af skader, der ved årets udløb er indtruffet, men endnu ikke betalt. Erstatningshensættelser vedrørende syge- og ulykkesforsikring opgøres

på grundlag af oplysninger om skadernes størrelse med tillæg af et erfaringsmæssigt fastsat beløb til dækning af indtrufne, men endnu ikke anmeldte skader, samt med tillæg af administrationsomkostninger i forbindelse med afvikling af skader. Erstatningshensættelser vedrørende syge- og ulykkesforsikring, der afvikles ved løbende udbetalinger, opgøres til nutidsværdi efter aktuarmæssige principper ved tilbagediskontering af de forventede fremtidige udbetalinger. Tilbage-diskontering sker på basis af den nul kupon-rentestruktur, der offentliggøres af Finanstilsynet.

Udskudte skatteforpligtelser

Udskudt skat opgøres efter den balanceorienterede gælds metode som den på balancedagen gældende skatteprocent af alle midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssige og skattemæssige værdier af aktiver og forpligtelser på balancedagen. Ved opgørelsen tages hensyn til skattemæssige underskud i det omfang, de forventes udnyttet i fremtiden.

Udskudte skatteaktiver, herunder værdien af skattemæssige underskud, indgår i balancen enten ved modregning i udskudte skatteforpligtelser eller som nettoskatteaktiver.

I overensstemmelse med Finanstilsynets retningslinjer afsættes ikke udskudt skat af den ubeskattede andel af sikkerhedsfond, der indgår i regnskabet under egenkapitalen, da det ikke forventes, at den fremtidige udvikling i de forsikringsmæssige hensættelser vil udløse beskatning af sikkerhedsfonden.

Øvrig gæld og periodeafgrænsningsposter

Gæld til kreditinstitutter omfatter gældsforpligtelser forbundet med investeringsaktiviteten. Gæld i forbindelse med repoforretninger måles til dagsværdi.

Anden gæld i balancen omfatter afledte finansielle instrumenter, der indgås til afdækning af renterisiko for livsforsikringsforpligtelser og valutaafdækningsinstrumenter og måles til dagsværdi.

Gældsforpligtelser, der ikke er forbundet med investeringsaktiviteten, måles til amortiseret kostpris. Periodeafgrænsningsposter omfatter betalinger, der er indgået senest på balancedagen, men som vedrører de efterfølgende år.

Sikkerhedsstillelser vedrørende finansielle investeringer måles til dagsværdi.

Skyggekonto

Skyggekonto er en konto uden for balancen, hvortil der – i tilfælde af at det realiserede resultat ikke er tilstrækkeligt til at indtægtsføre fuldt risikotillæg – overføres det manglende risikotillæg. Når det realiserede resultat senere gør det muligt, indtægtsføres det tilgodehavende risikotillæg fra skyggekonto, såfremt det skønnes økonomisk forsvarligt.

Det vurderes ved årets udgang, om der indtægtsføres fra skyggekontoen, hvilket afhænger af årets resultat.

Noter

Mio.kr.	2016	2015
2 Bruttopræmier, forsikringskontrakter		
Præmier, individuelle, ekskl. gruppeliv	304	202
Præmier, firmaordninger, ekskl. gruppeliv	7.317	6.698
Præmier, gruppeliv	827	809
Direkte forsikring ekskl. indskud	8.449	7.709
Indskud, individuelle	219	290
Indskud, firmaordninger	6.912	5.320
Direkte forsikring	15.580	13.320
Indirekte forsikring	0	1
Bruttopræmier indregnet i resultatopgørelsen	15.580	13.320
Præmier, direkte forsikring, fordelt efter tegningsforhold		
Forsikringer tegnet som led i ansættelsesforhold	14.229	12.018
Individuelt tegnede forsikringer	523	492
Gruppelivs forsikringer	827	809
	15.580	13.320
Præmier, direkte forsikring, fordelt efter bonusret		
Forsikringer med ret til bonus	3.941	4.450
Forsikringer uden ret til bonus	278	303
Forsikringer hvor forsikringstager bærer investeringsrisikoen	11.361	8.567
	15.580	13.320
Antal forsikrede, direkte forsikring (1.000 stk)		
Forsikringer tegnet som led i ansættelsesforhold	267	260
Individuelt tegnede forsikringer	231	232
Gruppelivs forsikringer	250	255
Præmier, direkte forsikring, fordelt efter forsikringstagers bopæl		
Danmark	15.312	13.092
Andre EU-lande	243	206
Øvrige lande	25	22
	15.580	13.320
3 Renteindtægter og udbytter mv.		
Udbytte af kapitalandele	179	307
Udbytte Private Equity funds	1.182	411
Udbytte Hedge funds	13	15
Udbytte af investeringsforeningsandele	262	118
Udbytte øvrige alternative investeringer	237	25
Renter af værdipapirer mv.	1.505	1.533
Finansielle instrumenter	1.451	3.003
Indeksregulering af indeksobligationer	207	119
	5.036	5.530

Noter

Mio.kr.	2016	2015
4 Kursreguleringer		
Investeringsejendomme	2	-29
Kapitalandele	572	-896
Investeringsforeningsandele	2.221	186
Børsnoterede obligationer ekskl. indeksobligationer	2.025	-1.328
Indeksobligationer	-86	-69
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender	-1	-17
Øvrige	107	1.293
	4.839	-860
5 Udbetalte ydelser		
Forsikringssummer ved død	-875	-864
Forsikringssummer ved kritisk sygdom	-169	-157
Forsikringssummer ved invaliditet	-87	-96
Forsikringssummer ved udløb	-319	-439
Pensions- og renteydelser	-3.634	-3.640
Tilbagekøb	-7.290	-8.100
Afgiftsberigtigelse	-1	-142
Kontant udbetalte bonusbeløb	-5	-5
Direkte forsikring i alt	-12.380	-13.444
Indirekte forsikring	0	0
	-12.380	-13.444
6 Erhvervesomkostninger		
Provisioner for direkte forsikring	-75	-77
Andre erhvervesomkostninger	-145	-145
	-220	-222
7 Forsikringsmæssige driftsomkostninger f.e.r., i alt		
<i>Specifikation af personaleudgifter *):</i>		
Løn	-365	-345
Pension	-47	-44
Andre udgifter til social sikring	-4	-4
Afgifter beregnet på grundlag af personaleantallet eller lønsummen	-54	-45
Andet	-9	-8
	-479	-446
*) Inkl. arbejdsgiverbetalt syge- og ulykkesforsikring samt personaleudgifter vedrørende de koncernselskaber, som selskabet yder administration for, jf. note 27.		
Gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i regnskabsåret	491	467
Direktions aflønning (mio.kr.)		
Fast løn	4,34	2,32
Pension	0,53	0,23
Variabel løn	1,98	1,15
I alt	6,84	3,70
<i>fortsættes</i>		

Noter

Mio.kr.	2016	2015
7 fortsat		
Bestyrelseshonorarer (mio.kr.)*		
Fast løn, Bent Tjørnemark	0,20	0,20
Peter Gæmelke	0,10	0,04
Kent Petersen, indtrådt 25/4-2016	0,08	0,00
Anders Hjulmand, udtrådt 1/4-2016	0,03	0,04
Ialt	0,40	0,28
*Bestyrelsen består ultimo 2016 af ti medlemmer. Seks medlemmer er i løbet af året udtrådt af bestyrelsen og seks medlemmer er indtrådt i bestyrelsen. Der udbetales kun vederlag til tre medlemmer af bestyrelsen. De øvrige medlemmer modtager ikke vederlag for opgaver som bestyrelsesmedlem i selskabet. Fem af bestyrelsesmedlemmerne modtager dog vederlag som medlem af bestyrelsen eller direktionen i anden virksomhed inden for Nordeakoncernen. Der udbetales ikke variabel løn eller pension i forbindelse med bestyrelseshonorar.		
Risk-takers (mio.kr.)*		
Fast løn	52,35	35,21
Pension af fast løn	5,94	4,38
Variabel løn	8,63	6,62
Ialt	66,92	46,21
*Antallet af risk-takers i selskabet ultimo 2016 er 56 personer. Ultimo 2015 var der 42 personer. Specifikationen omfatter optjent vederlag.		
<i>Lønspecifikation i henhold til bekendtgørelse af lov om finansiel virksomhed §77d, stk 3.</i>		
Direktionen (mio.kr.)*		
Steen Michael Erichsen, Adm. dir.	3,69	3,70
Lene Østerberg, Chief Operating Officer	3,16	0,00
* Ovenstående specifikation omfatter optjente vederlag.		
Bestyrelsen (mio.kr.)*		
Formand Johan Bertil Ludvig Nystedt, indtrådt 1/1-2017	2,65	0,00
Nils Magnus Bolmstrand, indtrådt 12/1-2016 og udtrådt 31/12-2016	7,03	0,00
Snorre Storset, udtrådt 12/1-2016	7,64	5,50
Bent Tjørnemark	0,20	0,20
Peter Gæmelke, indtrådt 18/3-2015	0,10	0,04
Kent Petersen, indtrådt 25/4-2016	0,08	0,00
Anders Hjulmand, udtrådt 1/4-2016	0,03	0,04
Mads Skovlund, indtrådt 6/9-2016	2,68	0,00
Hanna Sigrid Jacobsson, indtrådt 6/9-2016	0,64	0,00
Michael Frisch, indtrådt 6/9-2016	4,05	0,00
Torben Lausten, udtrådt 6/9-2016	4,16	4,80
Hans Henrik Klestrup, udtrådt 24/4-2015	0,00	1,70
Randi Morjamaa, udtrådt 6/9-2016	2,14	1,70
Kerstin Helena Winlöf, udtrådt 6/9-2016	2,43	2,80
*Specifikationen omfatter optjent vederlag. 2016.		

Kontant bonusafløgning

Tildeling 2016:

Nordea Liv & Pension har 3 medarbejdere som er omfattet af EIP. Der er hensat 2,8 mio.kr. i 2016 der udbetales som kontant bonusafløgning. Det endelige beløb udbetales med 20 % i april 2017 og 80 % over 5½ år

fortsættes

Noter

Mio.kr.	2016	2015
7 <i>fortsat</i>		
Tildeling 2015: Nordea Liv & Pension har 2 medarbejdere som er omfattet af EIP. Der er hensat 3,3 mio.kr. i 2015 der udbetales som kontant bonusaf lønning. Det endelige beløb udbetales med 20 % i april 2016 og 80 % over 5½ år		
Tildeling 2014: Nordea Liv & Pension har 2 medarbejdere som er omfattet af EIP. Der er hensat 2,9 mio.kr. i 2014, hvilket udbetales som kontant bonusaf lønning. Det endelige beløb udbetales med 20 % i april 2015 og 80 % over 5½ år.		
Tildeling 2013: Nordea Liv & Pension har 4 medarbejdere som er omfattet af EIP. Der er hensat 3,7 mio.kr. i 2013, hvilket udbetales som kontant bonusaf lønning. Det endelige beløb udbetales med 20 % i april 2014 og 80 % over 5½ år.		
<i>Honorar til generalforsamlingsvalgte revisorer - PricewaterhouseCoopers CVR 33771231</i>		
Lovpligtig revision af årsregnskab	1,9	1,9
Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	0,1	0,1
Honorar for andre ydelser	0,1	0,0
Ialt	2,1	2,1
8 Forsikringsteknisk resultat af syge- og ulykkesforsikring		
Bruttopræmier	105	111
Ændring i præmiehensættelser	1	5
Præmieindtægter f.e.r., i alt	106	116
Udbetalte erstatninger	-145	-145
Ændring i erstatningshensættelser	29	38
Ændring i risikomargen	-11	0
Erstatningsudgifter f.e.r., i alt	-126	-106
Bonus og præmierabatter	0	1
Erhvervsomkostninger	-7	-7
Administrationsomkostninger	-12	-13
Forsikringsmæssige driftsomkostninger f.e.r. i alt	-19	-20
Investeringsafkast fordelt til syge- og ulykkesforsikring	64	-4
Ændring diskonteringsats	-15	19
Beregnet renteafkast overført til "Forsikringsteknisk rente"	-6	-10
Investeringsafkast, i alt	43	6
Forrentning og kursreguleringer af forsikringsmæssige hensættelser	6	2
Investeringsafkast efter forrentning og kursregulering af forsikringsmæssige hensættelser	49	8
Forsikringsteknisk resultat af syge- og ulykkesforsikring	10	-2
Antal erstatninger	85	127
Gennemsnitlig erstatning for indtrufne skader	0,6	0,4
Erstatningsfrekvensen (antal erstatninger/antal policer)	0,6%	0,8%
Bruttopræmieindtægter vedrører udelukkende forsikringstagere med bopæl i Danmark.		
<i>fortsættes</i>		

Noter

Mio.kr.				2016	2015
8	<i>fortsat</i>				
				2016	2015
				2014	2013
				2012	
	Hovedtal for syge- og ulykkesforsikring				
	Bruttopræmieindtægter			105	111
	Bruttoerstatningsudgifter			-145	-145
	Forsikringsmæssige driftsomkostninger, i alt			-19	-20
	Resultat af afgiven forretning			0	0
	Forsikringsteknisk resultat			10	-2
	Investeringsafkast efter forsikringsteknisk rente			43	6
	Afløbsresultat			0	-50
	Forsikringsmæssige hensættelser, i alt			1.320	1.324
	Forsikringsaktiver, i alt			0	0
	Nøgletal for syge- og ulykkesforsikring i procent				
	Bruttoerstatningsprocent			108	96
	Bruttoomkostningsprocent			18	18
	Combined ratio			126	114
	Operating ratio			134	125
	Relativt afløbsresultat			0	-4
9	Andre indtægter og omkostninger				
	Provisioner vedrørende investeringsforeninger			6	-14
				6	-14
10	Skat				
	Skat vedrørende tidligere år			-15	43
	Årets aktuelle skat			-239	-80
	Ændring i udskudt skat			-33	-36
				-287	-73
	<i>Skatteafstemning</i>				
	Resultat før skat			1.238	493
	Gældende skattesats			22,0%	23,5%
	Beregnet skat			-272	-116
	<i>Reguleres for:</i>				
	Ikke fradragberettigede omkostninger			0	-1
	Regulering af skat vedrørende tidligere år			-15	43
	Beregnet skatteomkostning			-287	-73
	Skatteomkostning indregnet i resultatopgørelsen			-287	-73
	Afstemning			0	0
	Udskudte skatteforpligtelser				
	<i>Udskudt skat vedrører:</i>				
	Investeringsjendomme			570	537
	Hensættelser mv.			-2	-2
				568	535
	Ændring i afsat udskudt skat			33	36
	Ændring i udskudt skat indregnet i resultatopgørelsen (med modsat fortegn)			33	36

Noter

Mio.kr.	2016	2015
11 Immaterielle aktiver, i alt		
<i>Anskaffelsessum</i>		
Saldo 1. januar	211	136
Årets tilgang	90	75
Årets afgang	0	0
Saldo 31. december	301	211
<i>Af- og nedskrivninger</i>		
Saldo 1. januar	-48	-46
Årets afskrivninger	-2	-2
Afskrivninger vedrørende årets afgang	0	0
Saldo 31. december	-50	-48
Balanceværdi 31. december	251	163
12 Materielle aktiver, i alt		
<i>Anskaffelsessum</i>		
Saldo 1. januar	7	7
Årets tilgang	0	0
Årets afgang	0	0
Saldo 31. december	7	7
<i>Af- og nedskrivninger</i>		
Saldo 1. januar	-6	-6
Årets afskrivninger	0	0
Afskrivninger vedrørende årets afgang	0	0
Saldo 31. december	-6	-6
Balanceværdi 31. december	1	1
13 Investeringsejendomme		
Dagsværdi 1. januar	2.440	2.464
Årets tilgang, herunder forbedringer	39	44
Afgang i årets løb	-1.771	-20
Årets værdiregulering	0	-30
Tilbageført værdiregulering på afhændede ejendomme	-216	-19
Dagsværdi 31. december	492	2.440
Heraf indgår i "Investeringsaktiver tilknyttet Markedsrente"	-141	-535
Dagsværdi 31. december	352	1.905
*Ejendomme er periodevist vurderet af eksterne eksperter. I øvrigt henvises til note 26 "Eventualforpligtelser og tilsagn"		
<i>Dagsværdi fordelt på ejendomstype:</i>		
Forretningsejendomme	0	55
Kontorejendomme	492	2.280
Produktions- og lagerejendomme	0	11
Boligejendomme	0	95
Total	492	2.440
<i>Vægtet gennemsnit af afkastprocenter anvendt ved fastsættelsen af ejendommens dagsværdi:</i>		
Forretningsejendomme	5,5%	7,0%
Kontorejendomme	0,0%	6,2%
Produktions- og lagerejendomme	0,0%	9,0%
Boligejendomme	0,0%	5,7%
Alle ejendomme	5,5%	6,2%

Noter

Mio.kr.	2016	2015
14 Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	Egen- <u>kapital</u>	Resultat <u>2016</u>
Nordea Pension Danmark, ejendomsselskab A/S Ballerup, ejendoms virksomhed, 100 % ejet	7.691	301
Nordea Pension Danmark, ejendomsselskab II A/S Ballerup, ejendoms virksomhed, 100 % ejet	1.823	81
Nordea Pension Danmark, ejendomsselskab III A/S Ballerup, ejendoms virksomhed, 100 % ejet	39	36
Ejendomsselskabet af 31. august 2006 P/S Ballerup, ejendoms virksomhed, 75 % ejet	817	200
15 Kapitalandele i associerede virksomheder	Egen- <u>kapital</u>	Resultat <u>2016</u>
DNP Ejendomme P/S Ballerup, ejendoms virksomhed, 50 % ejet	1.066	108
Ejendomsselskabet af 1. marts 2006 P/S, Ballerup, ejendoms virksomhed, 53,02 % ejet	411	25
Ejendomspartnerselskabet af 1/7 2003 P/S, Ballerup, ejendoms virksomhed, 49 % ejet	3.122	194
Samejet Lautruphøj 1-3 I/S Ballerup, ejendoms virksomhed, 50 % ejet	94	-3
Dansk Ejendomsfond I A/S Ballerup, ejendoms virksomhed, 56,04 % ejet	1.831	148
Aarhus klubben KS Århus, ejendoms virksomhed, 20 % ejet	5	-0,3
GT Athena Hedge Fond Hedge fond, 84,63% ejet	1.282	105
16 Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter		
Investerings ejendomme	141	535
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	2.891	2.237
Kapitalandele i associerede virksomheder	958	907
Kapitalandele	16.419	14.728
Investeringsforeningsandele	30.330	24.051
Obligationer	9.689	9.345
Øvrige	154	57
Saldo 31. december	60.581	51.860
<i>Fordeling på ordninger med og uden garanti:</i>	Med <u>garanti</u>	Uden <u>garanti</u>
Investerings ejendomme	13	127
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	277	2.614
Kapitalandele i associerede virksomheder	92	866
Kapitalandele	1.525	14.894
Investeringsforeningsandele	2.775	27.555
Obligationer	923	8.766
Øvrige	15	139
Saldo 31. december	5.620	54.961
17 Aktiver, i alt		
<i>Placeringer i tilknyttede virksomheder i Nordea Bank AB koncernen indgår således:</i>		
Obligationer	17.631	12.240
Likvide beholdninger	1.570	816

Efter bekendtgørelse nr. 1359 af 30. november 2015 (bekendtgørelse om registrering af aktiver i forsikrings selskaber og firmapensionskasser) er der registreret aktiver til fyldestgørelse af forsikringstagerne til dækning af forsikringsmæssige hensættelser. De samlede hensættelser, der dækkes af registrerede aktiver, udgør 153,8 mia. kr., hvilket medfører en overdækning på 5,5 %

fortsættes

Noter

Mio.kr.	2016	2015
17 <i>Fortsat</i>		
Registrerede aktiver*		
Investeringsejendomme	349	1.830
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	7.231	5.885
Kapitalandele i associerede virksomheder	2.346	3.205
Kapitalandele	248	4.961
Investeringsforeningsandele	41.713	31.111
Obligationer	51.885	52.097
Investeringsaktiver tilknyttet unit-linked kontrakter	58.556	50.880
Tilgodehavender hos forsikringsvirksomheder	0	861
Likvide beholdninger	0	3.059
Tilgodehavende renter samt optjent leje	0	597
Ialt til dækning af forsikringsmæssige hensættelser	162.328	154.486

*Værdi opgjort efter §2 i "Bekendtgørelse om registrering af aktiver i forsikringselskaber og firmapensionskasser"

18 Egenkapital, i alt

Aktiekapital

Aktiekapitalen er opdelt i aktier á 1.000 kr. eller multipla heraf, svarende til 600.000 stk.

Sikkerhedsfond

Sikkerhedsfonde kan i henhold til vedtægterne alene anvendes til fordel for de forsikrede.

Af de 547 mio.kr.er 266 mio.kr. ubeskattede.

Der henvises i øvrigt til egenkapitalopgørelsen, side 27.

Udvikling i skyggekontoen:

Saldo 1. januar	447	196
Tilskrevet rente	0	0
Afskrevet	-16	-8
Anvendt/henlagt	-404	259
Saldo 31. december	27	447

For opgørelse af skyggekontoen henvises der til Ledelsesberetningen, side 8, i afsnittet "Realiseret Resultat"

19 Anden ansvarlig lånekapital

Betalinger på ansvarlige lån i året:

Renteudgifter	-63	-66
	-63	-66

Andel af ansvarlig lånekapital, der kan medregnes i basiskapitalen:	3.233	2.300
---	-------	-------

Indskud, der overstiger 10 % af den samlede ansvarlige lånekapital:

	Forfaldsdato	Rentesats %		
Nom. 800 mio. DKK, variabel rente	Ubestemt	Cibor 12m + 2,18	800	800
Nom. 1.500 mio. DKK, variabel rente	Ubestemt	Cibor 12m + 2,40	1.500	1.500
Nom. 932,5 mio. DKK, variabel rente	Ubestemt	Cibor 3m + 5,25	933	0
Ialt			3.233	2.300

Lånene er afdragsfrie, og låntager kan til hver en tid indfri med 3 måneders opsigelse under forudsætning af fornøden basiskapital og Finanstilsynets godkendelse. Tilbagebetaling kan ikke finde sted på långivers foranledning og uden Finanstilsynets godkendelse. Låntager har ret til at udskyde betaling af renter, såfremt basiskapitalen ikke overstiger solvensmargenen, eller såfremt basiskapitalen vil blive bragt ned under solvensmargenen i tilfælde af betaling af renter.

Hele den ansvarlige lånekapital pr. 31. december 2016 kan medregnes ved opgørelsen af basiskapitalen.

20 Heraf gæld, der forfalder efter 5 år:

Anden ansvarlig lånekapital	3.233	2.300
-----------------------------	-------	-------

Noter

Mio.kr.	2016	2015
21 Livsforsikringshensættelser - Gennemsnitsrente		
Livsforsikringshensættelser - Gennemsnitsrente primo	96.536	104.122
Fortjenstmargen primo	8	0
Primoregulering	15	0
Forsikringsmæssige hensættelser i alt primo	96.559	104.122
Kollektivt bonuspotentiale primo	-8.424	-8.540
Erstatningshensættelser primo	-332	-347
Akkumuleret værdiregulering primo	-12.944	-16.054
Primoregulering - effekt af invalidehensættelsesmodel på klasse III-risiko	0	254
Retrospektive hensættelser primo	74.860	79.435
<u>Ændringer i året *):</u>		
Bruttopræmier	3.728	4.079
Tilskrivning af afkast	1.646	1.736
Forsikringsydelse	-8.110	-10.185
Omkostningstillæg efter tilskrivning af omkostningsbonus	-498	-559
Risikogevinst efter tilskrivning af risikobonus	150	269
Ændring af ekstrareserver	-30	-24
Reklassificering af negativ bonus	423	438
Opskrivning af udbetalte ydelser ved migrering	75	96
Øvrige ændringer	-51	-109
Modeludvikling og parametre opdatering	-193	0
Flyt af klasse III risikodækninger til klasse I	0	100
Årets ændring indirekte forsikring	0	-414
Ændring af FG-hensættelse vedr. 2015	0	1
Kvoteforskydning mv. vedr. andel i Forenede Gruppeliv	34	-5
<u>Ændringer i alt**</u>	<u>-2.825</u>	<u>-4.576</u>
Retrospektive hensættelser ultimo	72.035	74.859
Akkumuleret værdiregulering ultimo	13.936	13.194
Erstatningshensættelser ultimo	426	332
Kollektivt bonuspotentiale ultimo	9.211	8.151
Forsikringsmæssige hensættelser i alt ultimo	95.607	96.536
Fortjenstmargen ultimo	-8	0
Livsforsikringshensættelser - Gennemsnitsrente ultimo	95.599	96.536
*) Ændringer i året er opgjort uden eliminerings for interne overførsler af præmier og ydelser.		
**) Ændringer i Fortjenstmargen er indeholdt i ændringer i alt.		
Heraf indirekte forsikring		
Bruttolivsforsikringshensættelser for indirekte forsikring primo	0	1.068
Årets ændring	0	-1.068
Bruttolivsforsikringshensættelser for indirekte forsikring ultimo	0	0
<i>Ændring i bruttolivsforsikringshensættelser fordeler sig således:</i>		
Ændring i retrospektive hensættelser	-2.825	-4.576
Ændring i akkumuleret værdiregulering	992	-2.860
Ændring i erstatningshensættelser fra primo til ultimo	95	-15
Ændring i kollektivt bonuspotentiale	787	-389
Ændring i bruttolivsforsikringshensættelser	-951	-7.840
Opsigelse af overtagelser fra Danica, indirekte forsikring	0	1.007
Kvoteforskydning mv. vedrørende andel i Forenede Gruppeliv	34	5
FG	1	0
Hedge	-5	1
Primoregulering KB invaliderente Link	0	-71
Samlet ændring, der indgår i resultatopgørelsen (med modsat fortegn)	-922	-6.898
<i>fortsættes</i>		

Noter

Mio.kr.	2016	2015
21 Fortsat		
<i>Ændring i bruttolivsforsikringshensættelser fordeler sig således:</i>		
Ændring i garanterede ydelser fra primo til ultimo	-1.956	-7.000
Ændring i risikomargen fra primo til ultimo	-244	-40
Ændring i individuelt bonuspotentiale fra primo til ultimo	366	-396
Ændring i erstatningshensættelser fra primo til ultimo	95	-15
Ændring i kollektivt bonuspotentiale fra primo til ultimo	787	-389
Ændring i bruttolivsforsikringshensættelser	-951	-7.840

Fordeling af bruttolivsforsikringshensættelserne for bestande, der ikke er omfattet af kontributionen på oprindelige grundlagsrenter

	Garanterede ydelser	Individuelt bonus-potentiale	Kollektivt bonus-potentiale	Bruttolivsforsikringshensættelser
Primo 2016				
FG	590	0	18	607
U74 m.v	726	0	0	726
G82 2,12 % - 4,54 %	0	0	0	0
	1.316	0	18	1.334
Ultimo 2016				
FG	804	0	23	827
U74	650	0	0	650
G82 2,12 % - 4,54 %	1	0	0	1
	1.454	0	23	1.477

Opgørelse af hensættelseme er baseret på, at kontrakterne alene indeholder ydelsesgarantier.

Genkøbs- og fripoliciesandsynlighederne er afhængig af policens rentegruppe og anciennitet og ligger i spændet mellem 1,1 - 14%.

Fordeling af bruttolivsforsikringshensættelserne på kontributionsgrupper

	Garanterede ydelser	Individuelt bonus-potentiale	Kollektivt bonus-potentiale	Bruttolivsforsikringshensættelser
Primo 2016				
Rentegruppe 0	5.757	333	430	6.520
Rentegruppe 1	39.462	150	3.956	43.569
Rentegruppe 2	8.913	15	705	9.633
Rentegruppe 3	12.025	0	931	12.956
Rentegruppe 4	20.008	0	1.644	21.652
Øvrige	1.472	0	757	2.229
	87.637	499	8.424	96.559
Ultimo 2016				
Rentegruppe 0	6.475	351	416	7.243
Rentegruppe 1	37.124	485	4.600	42.210
Rentegruppe 2	8.729	28	818	9.575
Rentegruppe 3	11.932	0	855	12.787
Rentegruppe 4	19.808	0	1.747	21.556
Øvrige	1.454	0	774	2.228
	85.523	865	9.211	95.599

fortsættes

Noter

Mio.kr.	2016	2015
21 <i>Fortsat</i>		
Akkumuleret værdiregulering	13.575	12.802
Kollektivt bonuspotentiale		
Omkostningsgrupper	0	0
Risikogrupper	751	482
Øvrige	23	25
	774	507
Fortjenstmargen		
Rentegruppe 0	0	0
Rentegruppe 1	0	0
Rentegruppe 2	0	0
Rentegruppe 3	0	0
Rentegruppe 4	0	0
Øvrige	8	0
	8	0
Risikomargen		
Rentegruppe 0	14	0
Rentegruppe 1	71	0
Rentegruppe 2	17	0
Rentegruppe 3	25	0
Rentegruppe 4	44	0
Øvrige	10	0
	181	0
22 Livsforsikringshensættelser - Markedsrente		
Livsforsikringsmæssige hensættelser primo - Markedsrente	51.601	44.855
Fortjenstmargen primo	820	0
Forsikringsmæssige hensættelser primo	52.422	44.855
Primo effekt af flyt af Alis policer	-22	0
Primo effekt af flyt af aktuelhensættelse til forsikringsklasse I	0	-325
Forsikringsmæssige hensættelser i alt primo	52.399	44.530
Erstatningshensættelser primo	-18	-12
Akkumuleret værdiregulering primo	-59	-87
Retrospektive hensættelser primo	52.322	44.430
<u>Ændringer i året *)</u> :		
Bruttopræmier inkl. indskud	13.036	11.106
Rentetilskrivning	2.899	2.134
Forsikringsydelse	-5.436	-5.045
Ændring risikomargen	17	0
Omkostningstillæg efter tilskrivning af omkostningsbonus	-435	-425
Øvrige ændringer	-33	122
Ændringer i alt **)	10.048	7.892
Retrospektive hensættelser ultimo	62.371	52.322
Erstatningshensættelser ultimo	18	18
Akkumuleret værdiregulering ultimo	40	81
Forsikringsmæssige hensættelser i alt ultimo	62.429	52.422
Fortjenstmargen ultimo	-2.798	-820
Livsforsikringshensættelser - Markedsrente ultimo	59.631	51.601

*) Ændringer i året er opgjort uden eliminerings for interne overførsler af præmier og ydelser.

**) Ændringer i Fortjenstmargen er indeholdt i ændringer i alt.

Fortsættes

Noter

Mio.kr.	2016	2015
22 <i>Fortsat</i>		
<i>Årets ændring i hensættelser til unit-linked kontrakter fordeler sig således:</i>		
Ændring i retrospektive hensættelser	10.048	7.892
Ændring i akkumuleret værdiregulering	-18	-6
Ændring i Erstatningshensættelser	-0,3	6
Samlet ændring indregnet i resultatopgørelsen (med modsat fortegn)	10.030	7.892
<i>Hensættelser til unit-linked kontrakter med og uden garanti</i>		
Hensættelser til unit-linked kontrakter med udbetalingsgaranti	5.513	5.795
Hensættelser til unit-linked kontrakter uden garanti	54.118	45.806
<i>Fortsættes</i>	59.631	51.601

Unit-linked kontrakter tegnet med garanti specificeres således:

	Garanterede ydelser	Bonus- potentiale fremtidige præmier	Bonus- potentiale fripolice- ydelser	Bruttolivs- forsikrings- hensættelser
Primo 2016				
0,00%	5.854	0	0	5.854
0,60%	0	0	0	0
1,25%	19	0	0	19
2,25%	92	0	0	92
	5.966	0	0	5.966
Ultimo 2016				
0,00%	4.902	0	0	4.902
0,60%	4	0	0	4
1,25%	501	0	0	501
2,25%	107	0	0	107
	5.513	0	0	5.513

23 Kapitalgrundlag

Egenkapital	4.688	6.533
Ansvarlig lånekapital	3.233	2.300
Forslået udbytte	-600	0
Risikotillæg	0	-3
Reconciliation reserve	6.307	0
Immaterielle aktiver	-251	-163
Kapitalgrundlag ultimo	13.377	8.667

Ovenstående viser den forskel, der er mellem den kapital, der kan anvendes til at dække solvenskapitalkravet og egenkapitalen ifølge regnskabsbalancen. Reconciliation reserven er et udtryk for forskelle i beregningen af fortjenester på fremtidige betalingsstrømme (indtægtsstrømme) i henhold til Solvency II balancen kaldet PVFP (Present Value of Future Premiums) og regnskabsbalancen. Forskellen opstår da hensættelser i henhold til regnskabsbalancen opgøres på baggrund af en deterministisk tilstandsmodel og i Solvency II balancen på baggrund af en stokastisk model. Reconciliation reserven er medregnet med fradrag af udskudte skatter. Reconciliation reserven opstår ved overgangen til solvency II regimet og er derfor 0 i sammenligningstal for 2015.

Noter

Mio.kr.	2016	2015
24 Pantsætninger og sikkerhedsstillelser		
<i>Der er stillet pant eller anden sikkerhed i følgende aktiver:</i>		
<i>Investeringsjendomme</i>		
Der er udstedt og registreret ejerpantebreve (pålydende værdi) i selskabets investeringsjendomme til sikkerhed for prioritetsgæld på i alt	888	887
Regnskabsmæssig værdi af investeringsejendomme med prioritetsgæld udgør	1.637	1.582
<i>Obligationer</i>		
Obligationer solgt som led i repoforretninger indregnet i balancen	28.109	29.633
<i>Likvidebeholdninger</i>		
Indestående på deponeringskonti, stillet til sikkerhed for forpligtelser vedrørende afvikling af finansielle instrumenter	136	0
25 Eventualaktiver		
EU-domstolen har i 2014 afsagt en præjudiciel dom, hvorefter visse ydelser til investeringsforeningslignende livsforsikringselskaber og pensionskasser potentielt kan fritages for moms. Østre Landsret har truffet endelig dansk afgørelse i sagen i 2015. Det er imidlertid stadig uklart, hvordan danske livsforsikringselskaber og pensionskasser er stillet. Selskabet eller dets leverandører kan derfor potentielt have krav om udbetaling af uberettiget opkrævet moms på indkøb foretaget til selskabet. Selskabet har fremsat krav mod staten og har tilsvarende anmodet sine leverandører om at fremsætte krav med henblik på afbrydelse af en eventuel forældelse og det forventes, at det vil være muligt at vurdere sandsynligheden for og omfanget af et muligt krav i løbet af 2017 og eventuelt senere end dette tidspunkt, hvis SKAT måtte vælge at appellere.		
26 Eventualforpligtelser og tilsagn		
Selskabet hæfter solidarisk med de øvrige deltagere i Forenede Gruppeliv A/S (FG) for forsikringsmæssige forpligtelser vedrørende samtlige policer, der administreres af FG.		
Selskabet er sambeskattet med øvrige danske selskaber i Nordea Bank A/S, som er administrationselskab i den danske nationale sambeskatning (Fra og med 1. januar 2017 bliver Nordea Bank AB filial af Nordea Bank AB Sverige administrationselskab). Som følge heraf hæfter selskabet ubegrænset og solidarisk med de øvrige selskaber i sambeskatningen for danske kildeskatter på udbytte, renter og royalties inden for sambeskatningskredsen. Sådanne skyldige kildeskatter inden for sambeskatningskredsen udgør 0 kr. pr. 31. december 2016.		
Administrationsselskabet og sambeskattede selskaber, hvor alle kapitalandele ved indkomstårets udløb er ejet direkte eller indirekte af det ultimative moderselskab, jf. selskabsskattelovens § 31 C, hæfter solidarisk sammen med selskabet for den del af indkomstkatten, acontoskatten og restskatten samt tillæg og renter, der vedrører den del af indkomsten, som fordeles til selskabet. Selskaber, hvor alle kapitalandele ved indkomstårets udløb er ejet direkte eller indirekte af selskabet eller selskaber, der hæfter solidarisk jf. ovenfor, hæfter ligeledes solidarisk sammen med selskabet. Ejerandele, der besiddes af den i kursgevinstlovens § 4, stk. 2, nævnte aktionærkreds, medregnes ved opgørelsen af kapitalandele efter 1. og 2. pkt. Er der forgæves forsøgt udlæg for skattebeløb hos de selskaber, der hæfter solidarisk efter 1. og 2. pkt., kan kravet gøres gældende mod andre selskaber i sambeskatningen, dog maksimalt den del af kravet, der svarer til den andel af kapitalen i det hæftende selskab, der ejes direkte eller indirekte af det ultimative moderselskab. Træder et selskab ud af sambeskatningen, hæfter det udtrædende selskab fra tidspunktet for udtrædelsen kun for den del af indkomstkatten, acontoskatten og restskatten samt tillæg og renter, der vedrører den del af indkomsten, som fordeles til selskabet, medmindre den samme aktionærkreds, jf. kursgevinstlovens § 4, stk. 2, fortsat direkte eller indirekte råder over mere end halvdelen af stemmerettighederne efter selskabets udtræden.		
Selskabet er frivilligt momsregistreret vedrørende udvalgte grunde og bygninger. Der påhviler selskabet en momsreguleringsforpligtelse på ikke over 6 mio.kr. (2015: 38 mio.kr.)		
<i>Fortsættes</i>		

Noter

Mio.kr.

---

26 *Fortsat*

Lejekontrakt med opsigelse tidligst medio 2018, forpligtelsen udgør ikke over 24 mio.kr. (2015: 39 mio.kr.)

Forpligtelser vedrørende leasing overstiger ikke 5 mio.kr.

I selskabets ejendomselskab har en lejer begæret lejenedsættelse. Ejendomselskabet har afvist begæringen, som er sendt til påklage.

Selskabet har givet tilsagn om yderligere indskud i alternative investeringer med et beløb på ikke over 7,9 mia.kr. (2015: 5,5 mia.kr.).

27 **Transaktioner og aftaler med nærtstående parter**

Selskabet yder administration for moderselskabet Nordea Life Holding AB (bestemmende indflydelse), med hjemsted i Stockholm, Sverige.

Administrationsvederlag fastsættes på omkostningsdækkende basis. I 2016 har selskabet modtaget refusion af administrationsomkostninger fra tilknyttede virksomheder på i alt 34 mio.kr. (2015: 30 mio.kr.)

It-drift, intern revision og HR-administration varetages af koncernselskabet. I 2016 har selskabet således betalt 78 mio.kr. (2015: 68 mio.kr.) i vederlag til Nordea Bank Danmark (betydelig indflydelse) for varetagelsen af it-drift og anskaffelse af it-udstyr. Afregning herfor foretages på omkostningsdækkende basis tillagt mark-up.

Selskabet har endvidere betalt 17 mio.kr. (2015: 20 mio.kr.) til søsterselskabet Nordea Bank Danmark A/S (betydelig indflydelse) for varetagelse af intern revision og HR-administration samt husleje på eksterne lokationer.

Afregning herfor foretages på omkostningsdækkende basis.

Porteføljeforvaltning og ejendomsadministration varetages af koncernselskaber. Afregning herfor sker på markedsbaserede vilkår. I 2016 har selskabet betalt 148 mio.kr. (2015: 112 mio.kr.) i honorar for porteføljeforvaltning af investeringsaktiver, samt 52 mio.kr. (2015: 12 mio.kr.) i performancehonorar til Nordea Investment Management Institutional Clients (betydelig indflydelse). For administration og porteføljeforvaltning af investeringsejendomme blev i 2016 betalt 6 mio.kr. (2015: 13 mio.kr.) til søsterselskabet Nordea Ejendomsinvest A/S (betydelig indflydelse). Herudover har selskabet i 2016 betalt 3 mio.kr. (2015: 3 mio.kr.) til søsterselskabet Nordea Bank Danmark A/S (betydelig indflydelse) for salg af livsforsikringer og pensioner samt betjening af porteføljen.

En betydelig del af handel med værdipapirer og finansielle instrumenter finder sted gennem koncernselskaber. Alle handler og omkostninger i tilknytning hertil er på markedsvilkår.

Selskabet har med koncernselskaber indgået pensionsaftaler, genforsikringsaftaler, låneaftaler samt aftaler om forrentning af løbende mellemværender på markedsbaserede vilkår.

Aktionærfortegnelse fremgår af ledelsesberetningen side 7.

Ledelsesvederlag (betydelig indflydelse) fremgår af note 7.

28 **Engagementer med eller sikkerhedsstillelse for direktion og bestyrelse**

Det oplyses, at selskabet ikke har haft transaktioner med og ikke har eksponeringer med eller sikkerhedsstillelser for direktionen, bestyrelsen eller virksomheder, hvori disse direkte eller indirekte besidder en kvalificeret andel, ud over almindelige forsikringsaftaler.

Noter

Mio.kr.

29 Specifikation af investeringsaktiver og disses afkast for 2016 - Gennemsnitsrenteprodukter (mio. kr.)

	Primo	Ultimo	Afkast i pct. p.a. før skat
1. Grunde og bygninger	10.540	10.115	5,23%
2.1 Noterede kapitalandele*	19.218	7.236	8,28%
2.2 Unoterede kapitalandele	8.600	6.571	3,75%
2. Kapitalandele i alt	27.818	13.806	6,16%
3.1 Stats- og realkreditobligationer	37.779	41.622	5,52%
3.2 Indeksobligationer	4.789	4.535	3,33%
3.3 Kreditobligationer og emerging markets obligationer	16.114	27.453	2,82%
3.4 Udlån m.v.	0	0	
3. Obligationer og udlån i alt	58.681	73.610	4,53%
4. Dattervirksomheder	0	0	
5. Øvrige investeringsaktiver	798	687	0,00%
6. Afledte finansielle indstrumenter til sikring af	-123	164	

Specifikationen er udarbejdet i henhold til regnskabsbekendtgørelsen § 96 og bilag 11, og kan derfor ikke umiddelbart sammenholdes med beløb i balancen. Investeringsforeningsandele og aktiederivater er fordelt efter karakteren af de pågældende underliggende aktiver.

* Der er i 2016 foretaget en større flytning af aktiver fra 2.1 Noterede kapitalandele til 3.3 Kreditobligationer og emerging markets obligationer. Det skyldes, at en række investeringscertifikater primo var indirekte ejet gennem én investeringsforening, men ultimo er direkte ejet og derfor klassificeret efter type i henhold til regnskabsbekendtgørelsen.

30 Specifikation af investeringsaktiver og disses afkast for 2016 - Markedsrenteprodukter (mio.kr.)

	Primo	Ultimo	Afkast i pct. p.a. før skat
1. Grunde og bygninger	3.886	3.992	6,93%
2.1 Noterede kapitalandele	16.289	22.627	9,64%
2.2 Unoterede kapitalandele	17.534	24.798	5,05%
2. Kapitalandele i alt	33.823	47.425	7,09%
3.1 Stats- og realkreditobligationer	5.648	5.164	5,60%
3.2 Indeksobligationer	0	0	
3.3 Kreditobligationer og emerging markets obligationer	6.205	2.503	4,48%
3.4 Udlån m.v.	0	0	
3. Obligationer og udlån i alt	11.853	7.667	4,95%
4. Dattervirksomheder	0	0	
5. Øvrige investeringsaktiver	429	265	0,00%
6. Afledte finansielle indstrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelse	297	340	

Specifikationen er udarbejdet i henhold til regnskabsbekendtgørelsen § 96 og bilag 11, og kan derfor ikke umiddelbart sammenholdes med beløb i balancen. Investeringsforeningsandele og aktiederivater er fordelt efter karakteren af de pågældende underliggende aktiver.

"Afkast %" er opgjort i % p.a. før pensionsafkastskat og selskabsskat, og satserne er beregnet som et tilnærmet tidsvægtet afkast for hver kategori af investeringsaktiver.

fortsættes

Noter

Mio.kr.

30 *fortsat*

Afkast i procent af risiko - Markedsrenteprodukter

År til Pension	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko
30 år	1,32%	4,63%	4,50
15 år	4,20%	4,73%	4,50
5 år	1,71%	4,93%	4,25
5 år efter	0,11%	5,05%	3,25
Ikke livcyclus	10,71%	4,56%	4,25

31 Følsomhedsoplysninger

Hændelse	Påvirkningen af egenkapitalen
Rentestigning på 0,7 - 1,0 pct. Point	-31,9
Rentefald på 0,7 - 1,0 pct. Point	-1,3
Aktiekursfald på 12 pct.	-11,9
Ejendomsprisfald på 8 pct.	-7,1
Valutakursrisiko (VaR 99 pct.)	0,0
Tab på modparter 8 pct.	0,0

Noten er opgjort i overensstemmelse med bestemmelserne i bilag 13 i "Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser" og videre "vejledning til indberetnings-skemaer til oplysning af kapital og risici i livs-, skades- og genforsikringsselskaber, tværgående pensionskasser samt arbejdsskadeselskaber". Effekten af de enkelte hændelser på egenkapitalen er beregnet ud fra en alt andet lige betragtning.

32 Risikooplysninger

Risikostyring

Nordea Liv & Pension gik ind i 2016 med en forventning om, at der fortsat var potentiale for kursstigninger i aktiemarkedet dog med en del udsving. Disse forventede udsving materialiserede sig i 2016 og det samme gjorde sig gældende for rentemarkedet, der også bød på volatilitet. Disse udsving på de finansielle markeder har selskabet håndteret ved løbende omlægninger og tilpasning af afdækninger, hvorfor bonusgraden har fortsat sin stigende tendens fra 2015 også ind i 2016. Den stigende bonusgrad medvirker til at forbedre selskabets økonomiske situation.

Solvens II

Selskabet har gennem 2016 haft stort fokus på Solvens II, som trådte i kraft den 1. januar 2016. Nordea Liv & Pension har implementeret en kapital-beregnings-model, som er baseret på en avanceret fremregningsmodel. Nordea Liv & Pension har fokus på løsninger, der er state-of-the-art, og som medvirker til at skabe sikkerhed for kundernes opsparing – selv i situationer med store udsving på de finansielle markeder. Nordea Liv & Pensions risikostyringssystem er forankret på tværs af selskabet og sikrer, at væsentlige risiko- og kapitalprocesser er effektive, konsistente og sammenhængende. Disse omfatter alle aktiviteter forbundet med at identificere, måle, overvåge, styre

fortsættes

Noter

Mio.kr.

---

32 *fortsat*

og rapportere om risiciene og deres konsekvenser for selskabets kapitalbehov. Det interne kontrolsystem er en del af risikostyringssystemet og består af en række processer, som skal sikre, at de nødvendige kontroller med virksomhedens opgaver eksisterer og vedligeholdes, samt at kontrollerne udføres, at der rapporteres om resultaterne heraf, og at der træffes de nødvendige beslutninger på baggrund af disse rapporter.

De væsentligste risici

I Nordea Liv & Pension kategoriseres de væsentligste risici i en række hovedkategorier:

- Finansielle risici
- Forsikringsmæssige risici
- Operationelle risici
- Forretningsmæssige risici

Disse kan igen opdeles i en række underkategorier.

De finansielle og forsikringsmæssige risici monitoreres og styres løbende, mens de operationelle- og forretningsmæssige risici monitoreres med en mindre hyppig frekvens. Nedenfor gennemgås de væsentligste risici samt hvordan de håndteres.

Finansielle risici

De finansielle risici omfatter markedsrisici, kreditrisici og likviditetsrisici, som igen kan splittes op i en række underkategorier. Markedsrisici opdeles i renterisici, aktierisici, ejendomsrisici, spændrisici, valutarisici og koncentrationsrisici. Den væsentligste risiko er renterisikoen. Når markedsparametrene er lavere end tegningsgrundlags parametrene, stiger hensættelserne. Renterisikoen afdækkes kontinuerligt ved hjælp af en kombination af obligationer og afledte finansielle instrumenter for at beskytte bonuspotentialerne.

Aktierisikoen opstår som følge af investeringen i noterede aktier og alternative investeringer. Det har altid i arbejdet med sammensætningen af porteføljerne indgået som et væsentligt element at styre koncentrationsrisici. Den aktuelle sammensætning af porteføljerne er derfor karakteriseret ved en meget høj grad af spredning, som medvirker til at reducere risiciene.

Vedrørende investeringer i kreditinstrumenter har bestyrelsen fastsat grænser for den samlede eksponering inkl. kreditderivater samt for omfanget af de samlede engagementer med enkelte modparter. Disse grænser er fastlagt med henblik på at begrænse risikoen for Nordea Liv & Pensions tab, hvis modparterne ikke skulle være i stand til at opfylde deres forpligtelser. I tillæg er indgået collateralaftaler, der sikrer, at der dagligt udveksles sikkerhedsstillelse ved udsving på markedsværdien af finansielle afledte instrumenter. Risiciene overvåges i selskabets solvensmodel.

Der investeres kun i alternative investeringer via fondsstrukturer og kun i fonde med et investeringsmandat, som sikrer et større antal underliggende enkeltaktiver og en bred risikospredning i fondene. Den brede risikospredning i de enkelte fonde kombineret med en stor spredning på porteføljeniveau på tværs af forvaltere, typen af underliggende investeringer, geografi, investeringsår m.m. sikrer tilsammen en betydelig risikospredning i porteføljen af alternative investeringer.

Porteføljen af ejendomsinvesteringer består i overvejende grad af ejendomme beliggende i Danmark. Derved opnås en eksponering mod dansk økonomi, herunder inflationsudviklingen, hvilket bidrager til at sikre den reale værdi af opsparingen målt i danske kroner.

Styringen af markedsrisikoen udmøntes i virksomhedens Investerings- og ALM-politik. Bestyrelsen har udstukket en række bemyndigelser til direktionen, som er specificeret i retningslinjerne. I politik og retningslinjer er der fastlagt lines og limits, benchmarks samt strategisk aktivallokering. Formålet med ALM-politikken er at styre samspillet mellem aktiver og passiver og herigennem søge at begrænse tab forbundet med markedsrisici under hensyntagen til solvens og buffere, optimering af afkast og regulatoriske krav.

fortsættes

Noter

Mio.kr.

---

32 *fortsat*

Primo 2016 trådte prudent person princippet fra Solvens II-direktivets artikel 132 i kraft. Formålet med prudent person princippet er at sikre, at investeringsstrategien for hvert enkelt produkt afspejler de ydelser, som kunderne er stillet i udsigt. Samtidig skal aktiverne investeres, så de passer til arten og varigheden af forpligtelserne, som varierer fra produkt til produkt, og dermed tjener kundernes interesser bedst muligt. Herudover er det et krav, at der alene investeres i aktiver med risici, som selskabet kan identificere, måle, overvåge, forvalte, kontrollere og rapportere om.

Der rapporteres løbende om udnyttelsen af rammerne i en markedsrisikorapport. Rapporten tilgår såvel den danske ledelse som gruppeledelsen. Den finansielle risikorapportering revurderes løbende i forhold til aktuelle risici, følsomheder, m.v.

Forsikringsmæssige risici

De forsikringsmæssige risici omfatter risiciene vedrørende levetid, dødelighed, invaliditet, forsikringsoptionsrisici, omkostninger, genoptagelsesrisici samt katastroferisici. De væsentligste risici er levetidsrisikoen, invaliderisikoen og forsikringsoptionsrisikoen. Nordea Liv & Pension anvender en partiel intern model i beregningen af levetidsstødet i solvenskravs-beregningen.

Nordea Liv & Pension følger løbende udviklingen i samfundet for at sikre, at det gældende tegningsgrundlag er betryggende. Der hensættes i henhold til Finanstilsynets levetidsbenchmark, hvilket reducerer risikoen for systematiske risici.

Med hensyn til invaliditetsrisikoen er der fokus på aktiv skadesbehandling, hvilket er med til at reducere den tid, der går, indtil den skadeslidte er tilbage på arbejdsmarkedet.

Nordea Liv & Pension har en acceptpolitik. Det er selskabets overordnede mål at skabe en sund og solid forsikringsforretning. Et vigtigt element er i denne forbindelse en vurdering af risikoprofilen. I risikobetragtningerne indgår en stillingstagen til produktprogrammer og produkter, forsikringsbetingelser, reassurance, store risici m.v. Hertil kommer i forbindelse med tegningen, en subjektiv vurdering af den enkelte kundes risikoforhold. Generelt gælder, at den risiko, der forsikres, skal være af normal karakter for det pågældende forsikringsområde.

Selskabets politik for genforsikringsaftaler sikrer, at selskabet har en øvre begrænsning af risikoen på maks. 10 mio.kr. pr. forsikringsbegivenhed. For at reducere katastroferisiciene indgår tillige en katastrofedækning i Nordea Liv & Pensions genforsikringsprogram.

Operationelle risici

Operationelle risici er risikoen for økonomiske tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde, interne procedurer, menneskelige eller systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder inklusiv juridiske risici.

Ansvarsfordelingen mellem bestyrelsen og direktionen er fastlagt i forretningsordenen. Bestyrelsen har udfærdiget skriftlige retningslinjer for virksomhedens væsentligste aktivitetsområder, hvor arbejdsfordelingen mellem bestyrelse og direktion er fastlagt. Direktionen har ansvaret for kontrolmiljøet samt at sikre overholdelse af de af bestyrelsen vedtagne retningslinjer ved udfærdigelse af forretningsgange samt instrukser.

Compliance Officer og Operational Risk Manager støtter op om og assisterer direktionen i at sikre, at der er et effektivt kontrolmiljø vedrørende operationelle risici, herunder compliancemæssige risici. En gang årligt foretages der en identifikation af selskabets væsentligste operationelle risici. Endvidere gennemføres en årlig Internal Control Assessment, hvor der evalueres på efterlevelsen af retningslinjerne.

fortsættes

Noter

Mio.kr.

---

32 *fortsat*

Selskabets projektmodel sikrer, at der forud for opstart af projekter foretages en Quality and Risk Analysis (QRA), som har til formål at afdække og håndtere de risici, som dels opstår i selve projekterne, dels den pågældende forandring/udvikling, projekterne medfører.

Forretningsmæssige risici

Forretningsmæssige risici, herunder de strategiske risici, dækker over risici i relation til den forretningsmæssige usikkerhed som følge af markedsudvikling, kundeadfærd, teknologisk udvikling såvel som de økonomiske konsekvenser af omdømmemæssige forhold.

Blandt de forretningsmæssige risici indgår de øvrige risici i relation til selskabets forretningsmodel. Nordea Liv & Pension er i gang med at udskifte sit it-kernesystem. Samtidig med at det nye kernesystem implementeres, revideres processerne, som i højere grad end tidligere vil være standardiserede og automatiserede.

I samme forbindelse migreres kunderne fra de gamle systemer til det nye system, og randsystemerne opdateres. Fokus er på digitalisering og simplificering. De centrale projektrisici i den forbindelse håndteres løbende i projektet. Med implementeringen af de nye systemer opstår der risici i forbindelse med den forandringsproces, der sker i takt med, at det nye it-system tages i anvendelse, ligesom medarbejderne skal vænne sig til andre processer og nye krav.

33 **Opgørelse af realiseret resultat og principper for fordeling heraf**

Årets realiserede resultat til fordeling efter lov om finansiel virksomhed udgjorde 2.105 mio.kr., som er fordelt med 1.189 mio.kr. til hensættelserne og 916 mio.kr. til egenkapitalen, hvoraf 419 mio. kr. er indtægtsførsel af skyggekonto, der er udtryk for udskudt driftsherretillæg vedrørende tidligere år.

Selskabets overskudspolitik er - i overensstemmelse med kontributionsbekendtgørelsen og vejledning om markedsdisciplin - anmeldt til Finanstilsynet. Årets resultat før skat består af investeringsafkastet af de til egenkapitalen allokerede aktiver, resultat af syge- og ulykkesforsikring, resultat af Liv III, resultat af Forenede Gruppeliv, markedsrente samt en risikoforrentning af rentegrupperne, en andel af risikoresultatet samt omkostningsresultatet.

Der henvises i øvrigt til beskrivelse af realiseret resultat i ledelsesberetningen, side 6 i afsnittet "Kontribution i Nordea Liv & Pension", samt i anvendt regnskabspraksis side 32 under punkterne kollektiv bonuspotentiale.

Noter

Mio.kr.

34 Femårsoversigt over hoved- og nøgletal

Hovedtal i mio.kr.	2016	2015	2014	2013	2012
Resultatopgørelse					
Præmier inklusive investeringskontrakter	15.580	13.320	12.280	12.193	13.959
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat	7.868	2.286	17.838	3.463	10.617
Forsikringsydelse	-12.380	-13.444	-16.177	-15.026	-13.044
Ændring i livsforsikringshensættelser	-6.310	-994	-12.174	689	-10.021
Ændring i fortjenstmargen	-2.798	-	-	-	-
Forsikringsmæssige driftsomkostninger	-620	-625	-657	-661	-680
Resultat af afgiven forretning	-54	-38	5	19	-32
Overført investeringsafkast	-83	12	-122	9	-136
Forsikringsteknisk resultat af livsforsikring	1.203	518	994	687	662
Forsikringsteknisk resultat af syge- og ulykkesforsikring	10	-2	2	47	36
Egenkapitalens investeringsafkast	18	-9	13	24	53
Andre indtægter og omkostninger	6	-14	-6	8	25
Resultat før skat	1.238	493	1.004	764	776
Skat	-287	-73	-164	-136	-191
Årets resultat	951	420	839	629	584
Balance					
Hensættelser til forsikrings- og investeringskontrakter i alt	159.357	150.282	150.357	138.084	138.931
Kollektivt bonuspotentiale	9.211	8.151	8.540	3.659	3.422
Egenkapital i alt	4.688	6.533	6.743	6.533	5.903
Aktiver i alt	227.045	218.312	213.360	168.955	162.995
Nøgletal i pct.					
Afkastprocent relateret til gennemsnitsrenteprodukter (1)	5,9	0,0	15,8	0,3	9,4
Afkastprocent relateret til markedsrenteprodukter (2)	6,1	5,6	13,7	15,0	10,0
Risikoklasse på afkast relateret til markedsrenteprodukter (3)*	4,50	4,25	-	-	-
Omkostningsprocent af hensættelser (4)	0,40	0,42	0,46	0,48	0,51
Omkostninger pr. forsikret i kr. (5)	1.193	1.206	1.276	1.291	1.341
Egenkapitalforrentning efter skat (6)	13,7	6,3	12,8	10,1	10,4
Forrent. af overskudskapital, der tildeles afkast som egenkapital (7)	-	-	-	-	-
Solvensdækning (8)**	164	-	-	-	-
Solvensgrad	-	163	184	178	164
Supplerende hoved- og nøgletal					
Bonusgrad***	14,0	11,6	11,9	4,3	3,7
Omkostningsbidrag efter tilskrivning af omkostningsbonus	932	984	972	870	757
Årets forsikringsmæssige driftsomkostninger	620	625	657	661	680
Omkostningsresultat	312	359	316	208	77
Omkostningsresultat i procent	0,21	0,24	0,24	0,15	0,06
Risikoresultat	-150	-269	-184	-305	-238
Risikoresultat i procent	-0,10	-0,18	-0,14	-0,22	-0,18
Forrentning af kundemidler efter omkostninger før skat	5,5	0,2	13,8	1,7	6,1

Nøgletal samt supplerende hoved- og nøgletal er opgjort i henhold til Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser, bilag 8 og 9.

*Sammenligningstal er ikke opgjort for 2014 og tidligere, da disse ikke er mulige at beregne, i overensstemmelse med regnskabsbekendtgørelsen

**Nøgletallet solvensdækning er undtaget fra kravet om revision jævnfør regnskabsbekendtgørelse nr. 937 af 27. juli 2015 om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser og dermed ikke revideret

***Sammenligningstal for 2013 og tidligere er ikke tilrettet, da det ikke har været praktisk muligt